Regionplan

2025

Region Västerbotten

regionvasterbotten.se

region västerbotten

Innehållsförteckning

1 Politiskt förord ... 3

2 Region Västerbottens organisation och styrning ... 4

2.1 Det övergripande planeringsdokumentet ... 4

2.2 Vision ... 4

2.3 Organisation och styrning ... 6

3 Målområden och mål ... 7

3.1 Vägledande principer ... 7

3.2 Regionmål ... 7

3.3 Finansiella mål ... 13

3.4 Riktade uppdrag från fullmäktige ... 14

4 Omvärldsanalys och Region Västerbotten i jämförelse ... 16

4.1 Omvärldsanalys ... 16

4.2 Region Västerbotten i jämförelse ... 20

5 Ekonomi ... 22

5.1 Ekonomiska förutsättningar Region Västerbotten ... 22

5.2 Budgetförändringar ... 24

5.3 Balansbudget ... 29

5.4 Kassaflödesanalys ... 30

6 Bilagor ... 31

6.1 Bilaga 1: Så styrs Region Västerbotten ... 31

6.2 Bilaga 2: Tjänstepersonorganisationen ... 33

1 Politiskt förord

Från fjäll till kust skapar vi gemensamt en attraktiv region med goda livsvillkor för alla. Det är visionen som påminner oss om i vilken riktning vi ska arbeta. Visionen ligger som en bas i allt vårt arbete och i alla våra beslut.

Efter åren med pandemi, då vårdköerna blev längre, kom vi in i en ekonomiskt tuff period med hög inflation och höga pensionskostnader. Där befinner vi oss fortfarande och ska nu framför allt försöka återställa det ekonomiska underskottet och korta de långa vårdköerna. Den budget vi lägger i regionplanen för 2025 tar ansvar för de uppdrag vi är ålagda inom hälso- och sjukvård samt regional utveckling. Mandatperiodens mål står kvar och vi ger förvaltningen uppdrag som steg för steg förflyttar verksamheten mot dessa mål.

Regionens verksamhet berör alla människor i vårt län samtidigt som vi har ansvar för cirka 10 000 medarbetare. Det förpliktigar. Därför ska vi vara en attraktiv arbetsgivare som erbjuder goda arbetsvillkor och goda arbetsplatser. Hälso- och sjukvården är något som alla invånare behöver känna tillit till, och vi är stolta över att länsborna har ett högt förtroende för vår verksamhet.

Den bästa vården är den som inte behövs. Vårt mångåriga fokus på förebyggande och hälsofrämjande arbete är fortsatt viktigt för att västerbottningarna ska ha goda levnadsvillkor. Från barndom till ålderdom ska vi hjälpa västerbottningarna att ta ansvar för sin hälsa.

Det är viktigt att förstå den komplexitet som uppstår när vården ständigt utvecklas och blir bättre på att behandla och bedriva komplicerad vård. Färre dör i svåra sjukdomar, samtidigt som många fler kan leva längre med livslånga behandlingar. Samtidigt som färre behöver vårdas länge på sjukhus behöver många fler kontakt med vården. Vi måste acceptera att förändringar krävs för att upprätthålla den goda kvalitet vi vill att vården ska ha. Många mänskliga egenskaper går aldrig att ersätta med tekniska lösningar, men där teknik och nya arbetssätt kan avlasta medarbetarna ska vi använda den.

Genom forskning, utbildning och innovation kan vi bidra till att länet växer och utvecklas. Vi driver Sveriges minsta regionsjukhus med det största upptagningsområdet. Norrlands universitetssjukhus ska behålla sin status som universitetssjukhus samtidigt som det behövs sjukhusvård på fler håll i länet. Sjukhusen i Lycksele och Skellefteå samt länets sjukstugor och hälsocentraler är mycket viktiga för att vi ska kunna fullfölja vårt uppdrag.

För att vi ska uppnå våra mål och vara en attraktiv region som utvecklas är det inte bara hälso- och sjukvården som ska fungera. Vårt arbete som pådrivare och föregångare i miljö- och klimatarbetet är lika viktigt som att alltid ta beslut som främjar jämlikhet och jämställdhet. Därför prioriteras ett fossilfritt samhälle som gör våra regioninvånare friskare och friare högt av oss i majoriteten.

Vår största utmaning framöver är att det ska finnas tillräckligt med arbetskraft i hela länet och att fler människor vill etablera sig här, Vi behöver nämligen bli många fler för att nå vår vision. Tillsammans fortsätter vi sikta på att vara ett län som varmt välkomnar nya invånare och tar hand om dem vi redan har. Vi erbjuder utvecklande arbeten, höga naturvärden och stor trygghet.

Peter Olofsson (S)

Jonas Karlberg (V)

Emma Lindqvist (MP)

2 Region Västerbottens organisation och styrning

2.1 Det övergripande planeringsdokumentet

Regionplanen anger Region Västerbottens inriktning och utveckling för 2024–2027. Den beslutas av regionfullmäktige och utgår från politiska prioriteringar, statliga uppdrag, befolkningens behov, de förutsättningar som råder i länet och landet samt lagar och förordningar.

Den primära målgruppen för regionplanen är förtroendevalda i Region Västerbotten samt de tjänstepersoner som ska genomföra besluten. Andra viktiga målgrupper är länsinvånarna och kommunala och regionala aktörer som i samverkan med Region Västerbotten utvecklar länet.

Regionplanen innehåller fullmäktiges mål och uppdrag till nämnder och styrelser som alla syftar till att uppnå visionen. Här finns också en beskrivning av god ekonomisk hushållning för planperioden och budget för 2024.

När planen antagits av regionfullmäktige lämnas den till styrelser och nämnder som i sina nämndplaner konkretiserar och bryter ned mål och uppdrag samt anger hur de ska styra och följa upp sin verksamhet. Tjänstepersonsledningen ansvarar sedan för att våra verksamheter tar fram planer där de beskriver hur de ska arbeta för att uppnå målen

2.2 Vision

Från fjäll till kust skapar vi gemensamt en attraktiv region med goda livsvillkor för alla.

Visionen uttrycker vad regionen som organisation långsiktigt vill uppnå. Region Västerbottens vision är ett län där framtiden byggs tillsammans med invånare, kommuner, organisationer och näringsliv. Ett Västerbotten där möjligheter kan realiseras och där alla får plats. En region där hälsa, vård och regional utveckling hänger ihop och stärker varandra.

Vi drivs av att hela länet ska vara en trygg och stark region som människor vill leva i, flytta till, besöka och samarbeta med. Region Västerbotten tar ansvar för att det ska finnas en uthållig och jämlik välfärd och att arbetet med innovation ger resultat. Genom att samla krafter och dela kunskap utvecklar vi Västerbotten och bygger en hållbar framtid tillsammans. En framtid med goda livsvillkor för alla. Vi gör skillnad för dem vi finns till för och får fler att välja Västerbotten.

För regionens två huvuduppdrag, hälso- och sjukvård samt regional utveckling, finns fördjupningar av visionen i målbild för hälso- och sjukvård samt den regionala utvecklingsstrategin.

Region Västerbottens vision visar hur de två huvuduppdragen är beroende av varandra och pekar ut en långsiktig riktning som omsätts i regionplanen.

Långsiktiga målsättningar för hälso- och sjukvård samt regionalt utvecklingsarbete

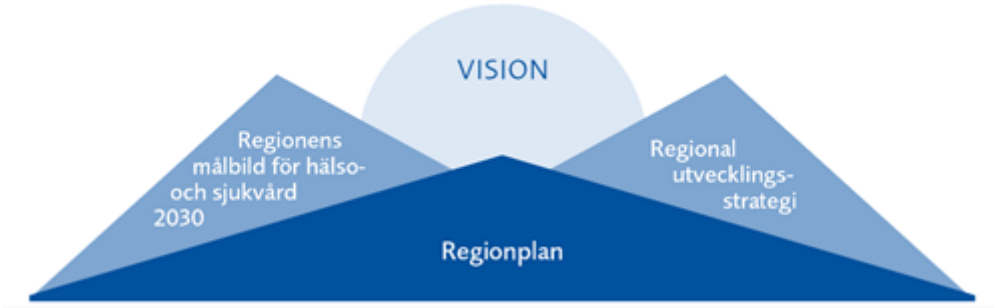

Regionens målbild för hälso- och sjukvården 2030 ska ge en tydlig och långsiktig riktning för hälso- och sjukvårdens omställning. Den uttrycker att det är tillsammans som vi skapar bästa möjliga förutsättningar att leva ett liv i god hälsa. Fokus ligger på invånarnas behov och att ge vägledning vid planering och prioritering så att hälso- och sjukvårdens resurser används på bästa sätt och ge stöd för nationella uppdrag.

Den regionala utvecklingsstrategin visar vägen för den önskade utvecklingen i Västerbotten fram till 2030. Den visar på ambitionerna och ska vara vägledande för aktörer inom alla sektorer. Syftet är att utifrån Västerbottens särskilda förutsättningar identifiera mål och prioriteringar för den regionala tillväxtpolitiken i länet.

Politisk styrning via mål

Den politiska styrningen mot visionen och de två huvuduppdragen sker genom sju regionmål som fullmäktige fastställt. Inom varje mål har fullmäktige prioriterat förflyttningar för perioden 2024–2027. Målen riktar sig till nämnderna som i sin tur antar årliga nämndplaner med delmål som anger nämndens mest prioriterade områden.

Hur vi leder och styr

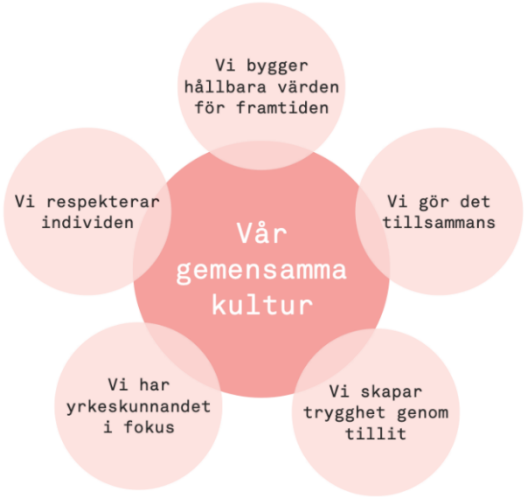

Med utgångspunkt i den offentliga värdegrunden, medarbetarnas professionella etik och regionens övergripande uppdrag har vår önskade kultur formulerats. Den bygger på önskade beteenden inom fem områden och beskriver hur vi ska bemöta och interagera med människor vi möter i vårt arbete.

En gemensam kultur betyder inte att vi tycker lika om allting utan visar hur vi kan bejaka mångfald och samtala konstruktivt när vi har olika åsikter. Genom våra beteenden bidrar vi alla till kulturen och har ett gemensamt ansvar för att utveckla den. Det är något som pågår hela tiden genom summan av alla våra handlingar.

En framgångsrik kultur hjälper oss att förverkliga vår vision, våra strategier och mål. Kulturen blir en del i en stabil och tydlig struktur för ledning och styrning.

2.3 Organisation och styrning

Hälso- och sjukvård och regional utveckling kompletterar varandra

Den 1 januari 2019 gick Västerbottens läns landsting och regionförbundet Region Västerbotten samman till en gemensam organisation. Den nya organisationen går under namnet Region Västerbotten och har ansvar för hälso- och sjukvård, tandvård, regional utveckling, regional infrastruktur, kollektivtrafik och kultur.

Att ställa om till en ny gemensam organisation är ett omfattande arbete som fortsätter under kommande år. Detta för att på bästa sätt ta tillvara fördelar av, och styrkan i, att som direktvald organisation driva både hälso- och sjukvård och regional utveckling. En organisation där hälsa, vård och utveckling är hållbara ihop.

Politisk organisation

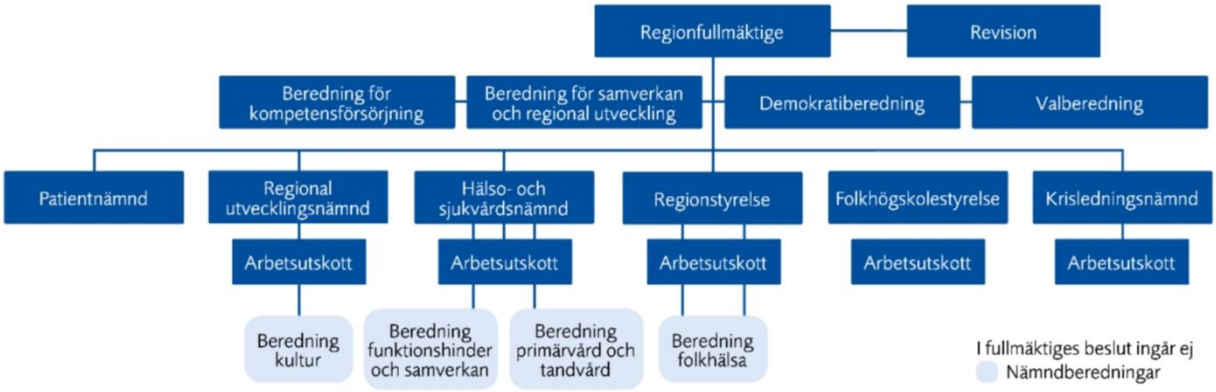

Region Västerbotten är en politiskt styrd organisation. Det innebär att de förtroendevalda beslutar om regionens övergripande mål, fördelar resurser, gör prioriteringar och följer resultaten i förhållande till uppsatta mål samt vidtar åtgärder om målen inte nås.

Regionfullmäktige

Region Västerbotten styrs av regionfullmäktige som väljs av västerbottningarna i allmänna val. Regionfullmäktige fattar beslut i övergripande frågor, exempelvis regionens mål, budget och skattesats.

Styrelser och nämnder

I regionen finns sex nämnder som ansvarar för att verksamheterna bedrivs enligt de mål och riktlinjer som fullmäktige har beslutat om: regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden, regionala utvecklingsnämnden, folkhögskolestyrelsen, patientnämnden och krisledningsnämnden.

Till alla nämnder, förutom krisledningsnämnden, finns en förvaltning knuten. Nämnden styr sin förvaltning genom delegationsordningar och andra styrande dokument. Ett viktigt sådant dokument är årliga nämndplaner. I dessa planer konkretiseras och omsätts regionplanens mål och inriktning.

Tjänstepersonorganisation

Region Västerbotten har en förvaltningsstruktur där fem nämnder har en förvaltning. Förvaltningarna leds av en förvaltningschef. Det ger goda möjligheter att ha en tydlig delegationsordning där ansvar kan utkrävas på rätt nivå. Regiondirektören är regionens högsta ansvariga tjänsteperson. Regiondirektören företräder regionen och biträder regionstyrelsen i ledning, tillsyn och samordning av regionens verksamheter och arbetar för att politiska beslut verkställs.

Mer information finns i bilaga.

3 Målområden och mål

3.1 Vägledande principer

De vägledande principerna för regionens arbete består av fyra delar. De utgörs av jämställdhet, jämlikhet, social hållbarhet och hela länet, som tydliggör Västerbottens olika geografiska utmaningar. Principerna ska genomsyra all verksamhet inom Region Västerbotten och ligga till grund för såväl nutida som framtida beslut.

Jämställdhet

Kvinnor och män ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden. Det politiska begreppet jämställdhet markerar jämlikhet mellan könen och att könen har samma värde. När vi arbetar för ökad jämställdhet arbetar vi för att alla kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Hela länet

Västerbotten är en stor region sett till yta och avstånd men förhållandevis liten avseende befolkningsmängd i jämförelse med andra regioner. Avståndet mellan större samhällen och de glest befolkade delarna av länet ger olika behov, förutsättningar och möjligheter. Dessa olikheter är en styrka och vi behöver hitta olika sätt för att möta de skilda behov som finns i länet. Du som västerbottning ska känna dig trygg med en hälso- och sjukvård som finns nära och tillgänglig i hela länet, och som finns där när du behöver den. Ensam är inte stark och samverkan med länets 15 kommuner och andra organisationer har därför en stor roll för att hela länet ska kunna leva och utvecklas.

Social hållbarhet

Region Västerbotten arbetar aktivt för hållbar utveckling, där social hållbarhet är en del. Social hållbarhet handlar om att främja ett rättvist och delaktigt samhälle där alla människors grundläggande rättigheter tillgodoses. Västerbottningarna ska ha en god vardag och ett meningsfullt liv med hög livskvalitet. Social hållbarhet är av avgörande betydelse för det demokratiska samhället och är helt nödvändig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Jämlikhet

Region Västerbotten ska ge goda förutsättningar till ett gott liv och vara en inkluderande region, både för dig som anställd och medborgare. Oavsett var du bor och kommer ifrån, dina ekonomiska förutsättningar, religionstillhörighet, sexualitet, ålder, hudfärg eller funktionsförmåga ska dina behov tillgodoses. Ojämlikheten har ökat i hela landet de senaste årtionden. Den tar sig uttryck i bland annat kortare livslängd, lägre upplevd hälsa och utsatthet för våld. Detta gör arbetet för ett jämlikt samhälle än mer viktigt.

3.2 Regionmål

Mål 1. Trygga uppväxtvillkor

Målet riktas till hälso- och sjukvårdsnämnden, regionstyrelsen, regionala utvecklingsnämnden och patientnämnden

Detta mål kopplar huvudsakligen till följande mål i Agenda 2030

3. God hälsa och välbefinnande

5. Jämställdhet

10. Minskad ojämlikhet

16. Fredliga och inkluderande samhällen

Beskrivning

I Västerbotten ska alla barn och unga växa upp under trygga förhållanden. Oavsett vem man är, var man bor eller vart man kommer ifrån ska man ha samma rättigheter och möjligheter. Det ska finnas framtidstro och möjligheter att utvecklas utifrån egna förutsättningar och drömmar.

Barn och unga ska växa upp under trygga förhållanden fria från utsatthet. Uppväxten har stor betydelse för både den psykiska och fysiska hälsan under hela livet. Vi arbetar förebyggande för att barn och unga ska må bra, och ger stöd och vård till den som lider av sjukdom eller ohälsa. Inget barn ska falla mellan stolarna. Barn och unga ska tidigt i livet ges möjlighet till inflytande och kunna forma sin framtid. Tillsammans arbetar vi för barnens bästa genom nära samverkan med kommuner, föreningsliv och frivilligorganisationer som sätter barnet och hens familj i centrum.

Eftersom en meningsfull fritid är viktig för både individens och samhällets utveckling främjar vi ett rikt och varierat utbud av kultur, föreningsliv och idrottsaktiviteter i hela länet.

Förväntat utfall

- Fler barn och unga har en god hälsa
- Fler barn och unga får tillgång till kultur, idrott och föreningsliv.
- Fler vårdnadshavare får verktyg och förutsättningar för att känna sig stärkta i sitt föräldraskap.
- Fler barn och unga växer upp i en trygg miljö fri från våld.
- Barn och unga upplever att deras perspektiv tas till vara.

Styrande dokument

- Regional utvecklingsstrategi
- Hälso- och sjukvårdens målbild 2030
- Strategi för jämställdhet och jämlikhet i Region Västerbotten
- Avsiktsförklaring för god, jämlik och jämställd hälsa i Västerbotten
- Färdplan nära vård Västerbotten
- Strategi för folkhälsa och funktionsrätt

Mål 2. Goda levnadsvillkor

Målet riktas till hälso- och sjukvårdsnämnden, regionstyrelsen, regionala utvecklingsnämnden, folkhögskolestyrelsen och patientnämnden

Detta mål kopplar huvudsakligen till följande mål i Agenda 2030

3. God hälsa och välbefinnande

5. Jämställdhet

10. Minskad ojämlikhet

16. Fredliga och inkluderande samhällen

Beskrivning

Alla ska få goda förutsättningar att ta ansvar för sin hälsa och sitt välmående och vara med och forma sin framtid. Vårt fokus är förebyggande, hälsofrämjande och stödjande insatser. Insatserna är tydligt prioriterade för att minska ojämlikheten och ojämställdheten i hälsa i befolkningen och för att fler västerbottningar ska känna sig nöjda med sin livssituation.

Vi har fokus på goda levnadsvanor och en fungerande och väl utvecklade samverkan med länets kommuner. Region Västerbotten bidrar till att alla invånare i Västerbotten får så goda förutsättningar som möjligt att i hälsa, sjukdom, arbetsliv och samhällsliv leva i trygghet och delaktighet.

Att bli utsatt för våld påverkar hälsan, tilliten till andra människor och samhället. I Västerbotten ska både kvinnor och män leva under trygga förhållanden. Frihet från våld är en viktig och prioriterad del där vården tar ett stort ansvar för att upptäcka, förebygga och behandla våldsutsatthet.

Förväntat utfall

- Alla invånare i Västerbotten har goda förutsättningar att efter förmåga ta ansvar för sin hälsa och sitt välmående.
- En väl fungerande samverkan med länets kommuner utifrån befolkningens behov.
- Hälsofrämjande insatser är tydligt prioriterade och ska bidra till att minska den ojämlika hälsan i befolkningen.
- Våldsutsatta upplever ett bra stöd i mötet med Region Västerbotten.
- Stärka vår förmåga vid höjd beredskap och krig.

Styrande dokument

- Regional livsmedelsstrategi
- Hälso- och sjukvårdens målbild 2030
- Strategi för jämställdhet och jämlikhet i Region Västerbotten
- Avsiktsförklaring för god, jämlik och jämställd hälsa i Västerbotten
- Färdplan nära vård Västerbotten
- Regional utvecklingsstrategi
- Strategi för folkhälsa och funktionsrätt
- Plan för Region Västerbottens förmågeutveckling inom området civil beredskap 2023–2027

Mål 3. Ett attraktivt och hållbart Västerbotten

Målet riktas till hälso- och sjukvårdsnämnden, regionstyrelsen, regionala utvecklingsnämnden, folkhögskolestyrelsen och patientnämnden

Detta mål kopplar huvudsakligen till följande mål i Agenda 2030

5. Jämställdhet

9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

10. Minskad ojämlikhet

11. Hållbara städer och samhällen

Beskrivning

Västerbotten är ett stort län med stora olikheter i befolkningstäthet, geografiska avstånd och demografi. Olikheterna och mångfalden innebär utmaningar men är också en styrka. Vi ska bidra till att hela länet frodas och främja ett rikt kultur- och föreningsliv, tilltalande livsmiljöer och starkt demokratiskt inflytande för våra invånare. Västerbotten ska vara en plats där människor vill stanna, utvecklas, arbeta och besöka. Vi säkerställer allas lika rättigheter och möjligheter. Urfolket samer samt de nationella minoriteterna judar, romer, sverigefinnar och tornedalingars rättigheter ska bättre tas tillvara. Region Västerbotten är en uppskattad partner som i samverkan bidrar till en hållbar utveckling i länet. En god kompetensförsörjning och kompetensutveckling för ett föränderligt Västerbotten, samt nya idéer om hur länets styrkor bäst tas tillvara är också viktiga förutsättningar. Flexibel utbildning och kompetensutveckling skapar en god kapacitet för snabb omställning och livslångt lärande i Västerbotten.

Regionen ska vara en föregångare i den gröna omställningen och ta tillvara möjligheterna med en hållbar och cirkulär ekonomi. Att gå före i omställningen mot ett miljömässigt hållbart samhälle bidrar också till ett starkt och konkurrenskraftigt näringsliv och ökad attraktivitet, något som är grundläggande för den regionala utvecklingen.

Förväntat utfall

- Fler västerbottningar stannar i länet och fler människor från Sverige och andra länder besöker och flyttar till Västerbotten. Länets invånare, företag och föreningar bidrar till en hållbar utveckling i Västerbotten.
- Region Västerbotten fortsätter vara en drivande, progressiv, proaktiv och innovativ aktör och partner som verkar för en hållbar utveckling i hela Västerbotten.
- Vi är en föregångare i den gröna omställningen och driver cirkulär ekonomi och hållbar resurshushållning inom industri, mobilitet och turism.
- Region Västerbotten utvecklar sin roll som förebild för ett rikt föreningsliv och en hög mellanmänsklig tillit

mellan länets invånare.
- Region Västerbotten bidrar till att synliggöra och tillvarata de nationella minoriteterna samer, judar, romer, sverigefinnar och tornedalingars rättigheter inom befintliga och nya strukturer.
- Region Västerbotten bidrar till en jämställd och jämlik samhällsutveckling fri från diskriminering.
- Resandet med kollektivtrafiken ökar.

Styrande dokument

- Regional utvecklingsstrategi
- Regional digitaliseringsstrategi
- Regional livsmedelsstrategi
- Region Västerbottens måltidsstrategi
- Region Västerbottens kompetensförsörjningsstrategi
- Avsiktsförklaring för god, jämlik och jämställd hälsa i Västerbotten
- Strategi för folkhälsa och funktionsrätt

Mål 4. Tillgänglig vård med god kvalitet och kontinuitet

Målet riktas till hälso- och sjukvårdsnämnden, regionstyrelsen, och patientnämnden

Detta mål kopplar huvudsakligen till följande mål i Agenda 2030

3. God hälsa och välbefinnande

5. Jämställdhet

10. Minskad ojämlikhet

Beskrivning

Region Västerbotten levererar en nära och tillgänglig hälso- och sjukvård som är hälsofrämjande, jämlik och jämställd. Omotiverade skillnader i bemötande, vård och behandling uppmärksammas och motverkas. Fokus ligger på patienten, hens behov och att ge rätt vård i rätt tid och på rätt plats. Det betyder att vården är evidensbaserad och utgår från patientens behov där störst medicinskt behov prioriteras. Vi säkrar användningen av senaste metoder, arbetssätt och tekniker som bidrar till att driva den medicinska utvecklingen. Värde för invånarna skapas utifrån deras behov före, under och efter att de blir patienter. Tillgänglig och nära vård är inte bara en fråga om avstånd då nya arbetssätt ska underlätta både tillgänglighet och kontinuitet. För en vård anpassad utifrån individens unika förutsättningar och behov är kontinuitet viktigt.

Vi förebygger ohälsa med evidensbaserade insatser som utgår ifrån patientens behov där den med störst behov får företräde.

Genom ökad tillgänglighet blir invånaren mer kunnig, trygg och delaktig i sin vård och hälsa. Det ska vara enkelt för alla att komma i kontakt med vår organisation. Information ska vara enkel att hitta och förstå. Vår fysiska miljö ska vara anpassad och kunna nås av alla oavsett förutsättningar. Västerbottningarna ska erbjudas vård inom vårdgarantins tidsgränser.

Förväntat utfall

- Patienten upplever god hälsa och en hälso- och sjukvård som är personcentrerad och sömlös.
- Primärvården är stärkt i sin roll som första kontakt och samordnare av vården.
- Vi kommunicerar på ett enkelt och begripligt sätt utifrån individens behov och där invånarna får information på ett sätt som de kan ta till sig.
- Region Västerbotten uppfyller vårdgarantin
- 1177 är en tillgänglig och trygg startpunkt för invånarna i kontakten med vården. Vi erbjuder kontaktvägar utifrån behov med digital kontakt till alla och fysiska besök när det behövs.
- Patienten är delaktig och väl informerad om den egna vården.
- Kvinnor i Västerbotten upplever god och tillgänglig kvinnosjukvård och förlossningsvård i hela länet.

Styrande dokument

- Regional utvecklingsstrategi
- Region Västerbottens digitaliseringsstrategi
- Region Västerbottens måltidsstrategi
- Hälso- och sjukvårdens målbild 2030
- Strategi för jämställdhet och jämlikhet i Region Västerbotten
- Färdplan nära vård Västerbotten
- Strategi för folkhälsa och funktionsrätt

Mål 5. Goda arbetsplatser och attraktiva arbetsgivare

Målet riktas till hälso- och sjukvårdsnämnden, regionstyrelsen, regionala utvecklingsnämnden, folkhögskolestyrelsen och patientnämnden

Detta mål kopplar huvudsakligen till följande mål i Agenda 2030

4. God utbildning

5. Jämställdhet

8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

10. Minskad ojämlikhet

Beskrivning

Region Västerbotten ska vara en attraktiv arbetsgivare och erbjuder goda arbetsplatser som behåller och utvecklar befintliga medarbetare och attraherar nya medarbetare.

Som en av länets största arbetsgivare har vi ett stort ansvar att erbjuda attraktiva och jämställda arbetsplatser där medarbetarna får förutsättningar att kunna utföra ett bra arbete.
En god arbetsmiljö är en viktig framgångsfaktor för kompetensförsörjningen. En hållbar och hälsosam arbetsmiljö för chefer och medarbetare skapar möjligheter för goda resultat och minskad sjukfrånvaro. Engagerade medarbetare som får ta ansvar kommer bättre till sin rätt och bidrar mer till verksamhetens utveckling. Ju större engagemang och inflytande – desto större chans att medarbetare vill stanna och utvecklas på sin arbetsplats.

Våra verksamheter ska vara öppna och trygga arbetsplatser där människor med olika bakgrunder, erfarenheter och förmågor trivs och mår bra. Genom att visa tillit och vara tydliga skapas förutsättningar för ett stärkt ledarskap och medarbetarskap.

Samhällsomvandlingen i norr, stora pensionsavgångar och den demografiska utvecklingen leder till stora utmaningar för kompetensförsörjning i hela länet. För att leva upp till medborgarnas förväntningar måste vi säkerställa en bemanning med rätt kompetens utifrån vårt uppdrag.

Förväntat utfall

- Vi har hälsofrämjande arbetsplatser där medarbetare ges möjlighet till inflytande och delaktighet.
- Vi har stärkta förutsättningar att behålla erfaren personal, minskat personalomsättning och därigenom ökat kontinuiteten
- Vi erbjuder attraktiva anställningsformer.
- Chefer upplever att de har goda förutsättningar att leda
- Skillnader mellan kvinnor och män i lön, hälsa och arbetstid har minskat.
- Medarbetarna har goda möjligheter till kompetensutveckling, karriärmöjligheter och vidareutbildning.

Styrande dokument

- Region Västerbottens kompetensförsörjningsstrategi
- Regional utvecklingsstrategi
- Strategi för jämställdhet och jämlikhet i Region Västerbotten
- Agenda för kompetensförsörjning Västerbotten

Mål 6. En hållbar miljö- och klimatregion

Målet riktas till hälso- och sjukvårdsnämnden, regionstyrelsen, regionala utvecklingsnämnden, folkhögskolestyrelsen och patientnämnden

Detta mål kopplar huvudsakligen till följande mål i Agenda 2030

7. Hållbar energi för alla

12. Hållbar konsumtion och produktion

13. Bekämpa klimatförändringarna

15. Ekosystem och biologisk mångfald

Beskrivning

Mänsklighetens överlevnad hotas av klimatkrisen och förlusten av biologisk mångfald. För hälso- och sjukvården innebär det en ökad risk för pandemier och extremväder som värmeböljor, bränder och översvämningar som hotar människors hälsa och liv. Dessutom hotas vår och andra organisationer och företags egendom. Vi kan som föregångare i miljö-, klimat- och hållbarhetsarbetet driva på och stimulera en mer hållbar utveckling i länet.

Regionen är en av länets största arbetsgivare och vår verksamhet medför en stor miljö- och klimatpåverkan. Genom att minska klimatpåverkan, minska användningen av miljö- och hälsofarliga ämnen och öka resurseffektiviteten ska regionen göra skillnad i omställningen till ett hållbart samhälle. Som föregångare kan vi också förenkla för och inspirera anställda och invånare till att bidra i omställningen. Miljö-, klimat- och hållbarhetsarbetet ska bidra till den ekologiska dimensionen av FN:s Agenda 2030 och främja en god hälsa och en hållbar utveckling.

Förväntat utfall

- Regionen har ett etablerat miljö-, klimat-, och hållbarhetsarbete där det är lätt att göra rätt och där resultatet kontinuerligt följs upp i en miljöredovisning.
- Regionen har en god samverkan med andra aktörer som främjar det interna miljö-, klimat- och hållbarhetsarbetet.
- Region har minskat sina klimatpåverkande utsläpp.
- Regionen har minskat användningen av miljö- och hälsofarliga ämnen.
- Regionen har en effektiv och cirkulär resursanvändning.
- Regionen har ökat andelen inköpta ekologiska och närproducerade livsmedel.
- Regionen gynnar den biologiska mångfalden genom att ta hänsyn till den i sitt arbete.

Styrande dokument

- Region Västerbottens miljö- och klimatstrategi
- Regional utvecklingsstrategi
- Regional livsmedelsstrategi
- Region Västerbottens måltidsstrategi

Mål 7. Stärk forskning, utbildning och innovation

Målet riktas till hälso- och sjukvårdsnämnden, regionstyrelsen, regionala utvecklingsnämnden, folkhögskolestyrelsen och patientnämnden

Detta mål kopplar huvudsakligen till följande mål i Agenda 2030

4. God utbildning

9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Beskrivning

Region Västerbotten ska bidra till en högre utbildningsnivå i länet, även utanför storstadsområdena. Det ger bättre hälsa och egenmakt, ökade skatteintäkter genom att fler får jobb, ökad demokratisk medvetenhet och delaktighet samt minskad polarisering i samhället.

Innovation och forskning innebär stora möjligheter att förnya och förändra både i länet och i den egna organisationen. Klinisk forskning och innovation är en förutsättning för framtidens vård och för statusen som universitetssjukhus för Norrlands universitetssjukhus som är ett nav för hälso- och sjukvården inom Norra regionsjukvårdsförbundet. Goda förutsättningar för klinisk forskning med bra forskningsinfrastruktur och hög vetenskaplig kvalitet bidrar till innovation och samhällsnytta. Regionen främjar innovation i hela länet och samverkar med företag och andra intressenter i samhället. Utbildning är en förutsättning för att säkra den framtida bemanningen. Tillsammans med universitet och högskolor säkerställer vi kvalitativ utbildning inom hälso- och sjukvård.

Förväntat utfall

- Norrlands universitetssjukhus har stärkts som ett kunskapscentrum för forskare nationellt och internationellt.
- Regionen skapar och vårdar attraktiva forsknings- och utbildningsmiljöer som är tätt knutna till kliniker där den kliniska forskningen växer.
- Region Västerbotten erbjuder goda möjligheter till verksamhetsförlagd utbildning med hög kvalitet.
- Vi har utvecklat den kliniska forskningen inom primärvård och tandvård.
- Region Västerbotten upplevs som en attraktiv samarbetspartner för innovation.
- Samarbetet inom Norra regionsjukvårdsförbundet har stärkts.

Styrande dokument

- Regional utvecklingsstrategi
- Regional livsmedelsstrategi
- Strategi för jämställdhet och jämlikhet i Region Västerbotten
- Regional digitaliseringsstrategi
- Region Västerbottens kompetensförsörjningsstrategi
- Agenda för kompetensförsörjning Västerbotten

3.3 Finansiella mål

Det övergripande målet för Region Västerbotten är att skapa en långsiktig hållbar ekonomi där ekonomiska överskott tillsammans med hög måluppfyllelse i verksamheten säkerställer att regionens invånare erhåller tjänster av hög kvalitet och tillgänglighet idag och i framtiden.

Resultatmål

Verksamhetens resultat ska uppgå till minst vad som krävs för att uppnå ett positivt balanskravsresultat samt över tid stärka den finansiella ställningen.

- 2025 ska verksamhetens resultat uppgå till minst 3 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

Soliditetsmål

Soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen ska stärkas med ett långsiktigt mål på minst 20 procent till år 2040.

- 2025 ska soliditet inklusive ansvarsförbindelse minst uppgå till minus 13 procent.

Skuldsättningsmål

Låneskulden ska över tid minska. Nyupplåning tillåts för att hantera likviditetsbehov på kort sikt, exempelvis för att finansiera tillfälligt höga investeringsutgifter

- 2025 bör räntebärande låneskulden, exklusive pensionsskulden, högst uppgå till 22 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

3.4 Riktade uppdrag från fullmäktige

Riktade uppdrag fastställs av fullmäktige, vänder sig till en eller flera nämnder men kan även riktas till beredningar som ligger direkt under fullmäktige. Uppdragen är avgränsade i tid och ska konkretisera fullmäktiges mål genom mer avgränsade och uppföljningsbara insatser. I nämndplanerna redogör nämnderna sedan för hur de tänker prioritera i relation till uppdragen. De riktade uppdragen följs upp via delårsrapporterna och årsredovisningen.

Riktade uppdrag till nämnder, styrelser och beredning	Riktas till
Ta fram konsekvensunderlag och förslag på åtgärder för att minska personalkostnaden motsvarande 250 miljoner kronor	Alla nämnder och styrelser
Minska hyrberoendet	Hälso- och sjukvårdsnämnden och regionstyrelsen
Identifiera och initiera ett fokusarbete för att förbättra tillgängligheten vid valda enheter	Hälso- och sjukvårdsnämnden och regionstyrelsen
Utifrån kloka kliniska val och dess struktur genomföra prioriteringar för minskad vårdkonsumtion	Hälso- och sjukvårdsnämnden
Stärka vår ledning och styrning genom identifierade delaktiviteter 2025	Hälso- och sjukvårdsnämnden, regionstyrelsen, regionala utvecklingsnämnden och folkhögskolestyrelsen
Genomför prioriterade åtgärder som syftar till att stärka omställningen till nära vård	Hälso- och sjukvårdsnämnden och regionstyrelsen
Minska kostnader för tjänsteresor i Region Västerbotten med 15 procent i jämförelse med år 2023	Alla nämnder och styrelser
Beskriva kommunernas största utmaningar och möjligheter inom regional utveckling och hållbar tillväxt, utifrån den regionala utvecklingsstrategin	Beredningen för samverkan och regional utveckling
Hämta in synpunkter på vad västerbottningen vill förbättra när det gäller Region Västerbottens hållbarhetsarbete utifrån Agenda 2030	Demokratiberedningen
Lyfta goda exempel på hur avtalssamverkan mellan kommuner och mellan kommuner och regioner kan förbättra kompetensförsörjningen	Beredningen för kompetensförsörjning
Undersöka hur arbetsgivare kan attrahera sin befintliga personal att jobba kvar på sin arbetsplats även efter pensionsåldern	Beredningen för kompetensförsörjning
Presentera goda exempel på arbete inom jämställdhet, jämlikhet och antidiskriminering som kan bidra till kompetensförsörjningen	Beredningen för kompetensförsörjning
Undersöka vilka aktörer som är drivande i kompetensförsörjningsarbetet på olika nivåer i Sverige	Beredningen för kompetensförsörjning

4 Omvärldsanalys och Region Västerbotten i jämförelse

4.1 Omvärldsanalys

Omvärldsbevakningen tittar på hur megatrender påverkar Västerbottens län samt vilka utmaningar verksamheten står inför. Sveriges kommuner och regioner definierar fem megatrender eller spänningsfält som driver förändring i kommuner och regioner: demografi, globalisering, grön omställning, värdering och teknikutveckling. De långsiktiga samhällsförändringarna verkar inte var för sig utan påverkar varandra i komplexa samband och innebär olika utmaningar för olika delar av organisationen.

Västerbotten – vårt län

Demografi

I Västerbottens län bor knappt 279 000 personer i 15 kommuner. Enligt den senaste prognosen från Statistikmyndigheten SCB beräknas Västerbotten ha en befolkning på strax över 281 000 invånare 2028. Här är det bara Umeå, Vännäs och Skellefteå som bedöms öka sin befolkning. Då SCB:s prognoser utgår ifrån historisk utveckling och inte den regionala bedömning som görs inom länet kan det ge olika bilder av framtiden. SCB tar till exempel inte hänsyn till etableringen av Northvolts batterifabrik i Skellefteå. Det visar sig tydligt i då Skellefteå redan 2023 har en befolkning som vida överstiger prognosen för 2028. Nu föreligger dock viss osäkerhet kopplad till Northvolts fortsatta utveckling varför prognoser blir än mer osäkra.

Om hänsyn tas till dessa bedömningar landar prognosen på 290 000 invånare 2028, vilket baseras på Skellefteås lägre prognosalternativ.

Nuläge i Västerbotten

I Västerbotten har den pågående nationella och internationella lågkonjunkturen delvis motverkats av den fortsatta gröna omställningen. Den nationella ökningen av arbetslösheten märks inte i Västerbotten som fortsatt har den lägsta i landet. Det gäller även arbetslösheten bland utrikesfödda även om den fortsätter att vara högre än bland de födda i Sverige. Arbetslösheten är även högre bland män än bland kvinnor. Befolkningen ökade under 2023 till skillnad från befolkningsutvecklingen i de övriga norrlandslänen. Viss negativ påverkan finns med ökande nivåer av varsel och konkurser. Stämningsläget när det gäller framtidsutsikterna inom näringslivet i Övre Norrland är lägre men effekten är mildare än under tidigare ekonomiska kriser under 2000-talet. Bostadsmarknaden har haft en vacklande utveckling under året med perioder av ökande och minskande priser men prisnivåerna är fortsatt lägre än under pandemiåren med en ökande trend under 2024. Klimat- och miljöförändringar innebär fortsatt risker för påverkan på infrastruktur, samhälle och ekonomisk utveckling. Det innebär ett fortsatt behov av att arbeta för en omställning till minskad klimat- och miljöpåverkan. Olika förutsättningar i olika delar av länet innebär betydande skillnader för både demografisk och ekonomisk utveckling.

Nationella konjunkturprognoser pekar på att den pågående lågkonjunkturen kommer att vända under år 2024 med en minskande inflation som förväntas leda till en serie räntesänkningar med början fram emot sommaren. Det förväntas leda till en positiv tillväxt som sedan fortsätter öka under 2025. Arbetslösheten förväntas öka ytterligare innan det blir en vändning. Prognoser för skatteunderlaget visar att det minskande under 2023 i reala termer och att detsamma gäller för 2024. Under 2025 väntas en ökning av det reala skatteunderlaget med 4,6 procent.

Hälsoläget i Västerbotten

Hälsoläget i Västerbotten är generellt gott, men det finns tydliga ojämlikheter beroende på geografi, socioekonomi, ålder och kön. Befolkningen längs kusten har bättre hälsa än de i inlandet. Levnadsvanor, en åldrande befolkning och psykisk ohälsa ökar kraven på förebyggande arbete. Västerbottningar har högre tillit till andra och större förtroende för hälso- och sjukvården än rikssnittet. Kvinnor i större kommuner är mer rädda för att gå ut själva än kvinnor i glesbygd. Riskbruket av alkohol är något lägre än rikssnittet, med en liten ökning bland kvinnor och en minskning bland män. Västerbotten har bland de lägsta självmordstalen i Sverige, men fetma och övervikt ökar. Tandhälsan varierar, med låg andel kariesfria 19-åringar men hög andel kariesfria

3-åringar. Medellivslängden är relativt oförändrad, men ökar för de med lång utbildning och minskar för dem med kortare utbildning. Kvinnor har lägre arbetsförmåga på grund av sjukdom jämfört med män, särskilt på grund av belastningsskador och psykisk ohälsa.

Region Västerbotten – vår organisation

Jämlikhet och jämställdhet

Jämlikhet och jämställdhet skapas där beslut fattas, resurser fördelas och normer skapas. Ökade socioekonomiska klyftor och polarisering påverkar regionens verksamhet, vilket gör systematiskt arbete för jämställdhet och jämlikhet avgörande. Våld i nära relationer drabbar kvinnor mer än män och påverkar folkhälsan negativt. Arbetet med jämställdhetsintegrering och mot våld i nära relationer pågår, medan hbtq-diplomeringar är pausade. Jämställdhetsanalyser och arbete för jämställda beslut är viktiga för att motverka samhällsklyftor. Utvecklingsarbete pågår kring jämställd bolagsstyrning och jämlik tillgänglighet enligt vårdgarantin. En ny strategi för jämställdhet och jämlikhet har beslutats 2024. Hälso- och sjukvårdsnämnden har beslutat att jämställdhetsperspektivet och barnrättsperspektivet ska beaktas vid ärendeinitiering, och arbetet med barnrättsombud fortsätter.

Digitalisering

Regionen behöver kraftsamla för att driva digitaliseringen på ett sätt som skapar värde och integrerar den som en central del av verksamhetsutvecklingen. Trots framsteg behöver regionen bredda användningen av digitala system och artificiell intelligens (AI) inom hälso- och sjukvården.

När arbetskraften inte räcker till, krävs förändrade arbetsprocesser för att effektivisera vården och öka tillgängligheten. Genom att använda digitala verktyg och automatisera rutinmässiga administrativa uppgifter frigörs tid för direkt patientkontakt och mer avancerat vårdarbete. “Digitalt först” kommer att bli allt viktigare för att tillhandahålla tillgänglig vård och möta invånarnas förväntningar i ett alltmer digitaliserat samhälle. Förutsättningar finns för att i högre utsträckning använda digitala tjänster, videomöten och egenmonitoreringsutrustning från hemmet.

Digitaliseringen inom hälso- och sjukvården ställer krav på krisberedskap, säkerhet och integritet för att skydda känslig patientinformation från cyberhot. Dessutom krävs tydligt ägandeskap av data, regelverksuppföljning, datasekretess och strukturer för förvaltning.

Kompetensförsörjning

Läget är fortsatt mycket utmanande i hela organisationen vilket får stora konsekvenser främst inom hälso- och sjukvården. Orsakerna till detta är dels den demografiska utvecklingen i Sverige med färre i arbetsför ålder, dels en intensiv tillväxt i länet med industrietableringar. Samtidigt som det råder brist på arbetskraft inom hälso- och sjukvården ökar andelen äldre och därmed behovet av hälso- och sjukvård kommande år. Konkurrens mellan arbetsgivare och rörlighet på arbetsmarknaden ökar fortsätt. För att behålla medarbetare krävs satsningar på arbetsmiljö, kompetensutveckling och karriärmöjligheter. Löner och villkor behöver också vara konkurrenskraftiga. Arbetskraftsprognoserna visar att bristen på medarbetare kommer att kvarstå under en längre tid och det kommer därför inte att gå att bemanna på samma sätt som vi gjort historiskt. Det förändrade demografiska läget innebär att vi behöver se över hur vi använder kompetensen på bästa sätt samtidigt som brist på medarbetare även kan leda till att vi behöver prioritera i vilket utbud vi kan erbjuda.

Miljö och klimat

Region Västerbotten arbetar för att minska sin miljöpåverkan med fokus på klimatfrågor, hållbar resursanvändning och minskade utsläpp av farliga ämnen. För närvarande ligger fokus på klimatfrågorna, men omställningen går långsamt. Stort fokus läggs på att minska klimatpåverkan från transporter, med målet att marktransporter ska vara fossilfria senast 2030. Klimatförändringar kan få stora konsekvenser i Västerbotten genom förändrat väder och förluster av ekosystemtjänster (produkter och tjänster som vi människor får av naturen och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet) och biologisk mångfald. Regionen klimatanpassar för att öka robustheten. Användningen av naturresurser ökar ständigt, och utvinning och produktion av material, bränsle och livsmedel står för stora utsläpp av växthusgaser. Detta är också en viktig orsak till förlust av

biologisk mångfald och ohållbar användning av vatten. Regionen arbetar med att minska sin resursanvändning framför allt genom att effektivisera energianvändningen.

Folkhälsoarbete

Regionen står inför en preventionsskuld där uteblivna förebyggande insatser ökar ohälsan och belastningen på sjukvården. Antalet hälsoundersökningar har inte återgått till nivåerna före pandemin, och bristen på medarbetare är ett ytterligare hot mot förebyggande insatser. Hälsosatsningar är ofta utformade för en statisk befolkningsgrupp, men ökad in- och utflyttning kräver mer varierade insatser. Klimatförändringar påverkar hälsan direkt och indirekt, och samverkan med olika aktörer är avgörande för framgång i det förebyggande arbetet. Barn och ungas psykiska hälsa är en fortsatt viktig fråga med pågående samverkan för gemensamma lösningar. En ny strategi för folkhälsa och funktionshinder har beslutats av fullmäktige 2024.

Hälso- och sjukvårdens utveckling

Säkerhetspolitiska läget ställer nya krav på vården

De senaste årens försämrade säkerhetspolitiska läge i vår omvärld, och naturkatastrofer i form av omfattande bränder och översvämningar har visat på samhällets sårbarhet som också kan få stor påverkan på vården. Det visar på vikten av robusthet och flexibilitet med en förmåga att möta olika typer av utmaningar. Pandemin visade att vi klarade att ställa om när det behövdes, men också vilka konsekvenser en i tid avgränsad situation med behov av snabb omställning kan ge på längre sikt.

Ur perspektivet krisberedskap behöver regionen ta höjd för olika scenarier i planer och avbrottsrutiner samt åtgärder i och omkring fastigheter och infrastruktur för att minska risker och negativa konsekvenser.

Sveriges medlemskap i Nato ställer nya krav på den civila beredskapen. Totalförsvarspropositionen pekar ut ett antal områden som särskilt prioriterade för hälso- och sjukvården att arbeta med fram till 2025. Det handlar bland annat om beredskapsplanering i hela vårdkedjan för masskadeomhändertagande, ökad motståndskraft för lokaler och digitala system samt större lager av sjukvårdsprodukter.

En ny totalförsvarsproposition kommer i slutet av året där anges att höjd beredskap och krig ska utgöra grund för hur totalförsvaret dimensioneras. Som ett av de viktigaste prioriterade områden för hälso- och sjukvården anges förmåga att uthålligt kunna öka antalet vårdplatser, särskilt för akutkirurgi och intensivvård.

Tre centrala delar för framtidens vård: högspecialiserad vård, omställning till personcentrerad vård och implementering av kunskapsstyrning

Hälso- och sjukvården i Sverige bygger på forskning, innovation, kunskap och utveckling. Tre centrala delar för framtiden i både Sverige och i Västerbotten är organisering och lokalisering av den högspecialiserade vården, den stora omställningen till en nära personcentrerad vård och implementering av kunskapsstyrning.

För att klara omställningen till en nära vård är ett personcentrerat förhållningssätt, förflyttning mot mer hälsofrämjande insatser och nära samverkan med kommunerna centrala. Det blir viktigt att rusta för säker övergång mellan sjukhus, primärvård och kommunalt boende och stöd. Lokaler och tekniska förutsättningar ska stödja och underlätta en smidigt och patientsäker samverkan. Patienter ska känna sig trygga genom hela processen. Ett viktigt verktyg för en god omställning är kunskapsstyrningen som ska stötta en jämlik, säker och personcentrerad men också resurseffektiv vård och omsorg.

Den nationella processen med reglering av högspecialiserad vård ställer nya krav på regionen där vissa medicinska åtgärder inte ska göras i regionen samtidigt som ett ökat antal patienter ska vårdas hos oss. Regionen har hittills tilldelats fem områden av högspecialiserad vård. Samtliga områden har starka samarbetsytor både kliniskt och i forskning. En lokal tillämpning av den nationella modellen är att i än högre grad profilera och koncentrera verksamhet till respektive sjukhus i länet för att öka kvalitet och effektivitet.

Svensk hälso- och sjukvård genomgår ett vetenskapligt och teknologiskt skifte. För att universitetssjukvården ska fungera optimalt i dagens höga utvecklingstakt krävs ett systemperspektiv på hur forskning, utveckling, innovation och implementering ska kunna bedrivas framgångsrikt. Framstegen omfattar även framtidsområdet precisionsmedicin som innebär mer avancerad och individanpassad diagnostik och behandling.

Flera nationella utredningar pågår kring huvudmannaskapet av hälso- och sjukvården. En nationell översyn av vårdansvar, utvärderingar och utredningar av såväl ALF-systemet som nationell högspecialiserad vård samt flera riktade regeringsuppdrag till myndigheter påverkar direkt eller indirekt universitetssjukvården, Region Västerbotten och Norrlands universitetssjukvård. Det är därför viktigt med ett starkt regionalt engagemang i dessa frågor för att belysa specifika regionala behov som bör beaktas när nationella system och strukturer skapas

I Norra sjukvårdsregionen ser man behovet av ett ökat samarbete över regiongränserna, för både bassjukvård och högspecialiserad vård. Detta för att säkerställa en tillgänglig och jämlik vård för invånarna i Norra Regionen.

Medicinteknisk utveckling, prioritering och resurser

Vårdens resurser är ändliga, både personella och ekonomiska, så förutom en omställning mot nära vård och utveckling av digitala hjälpmedel behövs en ökad prioritering av insatser och att sluta ge vård som inte gör nytta för patienten utifrån ett medicinskt perspektiv. Därför implementeras ”Kloka Kliniska Val” som handlar om att tillsammans med patienten identifiera åtgärder som saknar patientnytta. Syftet är också att öka tillgänglighet, kvalitet och patientsäkerhet. Den oro som råder på arbetsmarknaden och den hårda konkurrensen om arbetskraft kan påverka vårdens produktionskapacitet och tillgänglighet negativt. Åtgärder för att öka tillgängligheten bedöms vara prioriterade under lång tid framöver.

Den snabba medicinska utvecklingen tillsammans med den demografiska utvecklingen med allt fler äldre med stora och komplicerade vårdbehov samt en ökad befolkningsmängd kommer att innebära utmaningar. Framtidens lokaler måste utformas för att stödja teknisk utveckling och nya arbetsformer för att klara en kvalitativt god vård med färre kompetenta medarbetare. Mer insatser kommer att behövas för att stötta livsstilsförändringar och att främja hälsa och förebygga ohälsa utifrån befolkningens behov. Detta behöver vården göra tillsammans med individen och andra välfärdsaktörer. Nyckel för att resurserna på sikt ska räcka till för en god hälsa i hela befolkningen i Västerbotten är att hålla balansen mellan folkhälsoarbete och vård av de redan sjuka.

Regionalt utvecklingsarbete

Västerbotten befinner sig mitt i en stor och omvälvande samhällsomvandling som ställer höga krav på en starkare samverkan med myndigheter, kommuner, universitet och civilsamhälle. Det är av stor vikt med en långsiktigt hållbar utveckling för hela länet. Den överenskommelse om samverkan som finns mellan länets femton kommuner och Region Västerbotten om regional utveckling är tillsammans med de återkommande mötesplatserna framgångsfaktorer för ett hållbart växande län. En snabb utveckling i omvärlden kräver tillgång till fakta och statistik för att kunna bedriva ett effektivt regionalt utvecklingsarbete.

Hållbarhet och attraktionskraft i fokus

För en grön industriell omställning behövs stora mängder energi och el. Även samhället i stort kommer att behöva ett utvecklat energisystem för att ställa om till hållbara lösningar. Skogsnäring, livsmedelsproduktion och animalieproduktion är ytterligare exempel där påverkansarbete för att ta vara på länets strategiska förutsättningar är viktiga i alla beslutsnivåer i ett tidigt skede.

Samverkan med det civila samhället är nödvändig för att förebygga segregation och skapa inkluderande samhällen. Ett fritt och starkt civilsamhälle är av vikt för en stark och vital demokrati, för främjandet av grundläggande rättigheter samt för att nå de globala målen i Agenda 2030.

På EU-nivå har två viktiga händelser för kulturen inträffat i närtid. För första gången har EU-parlamentet bjudit in de samiska ursprungsbefolkningarna i Norge, Finland och Sverige till direkta överläggningar om hur EU-nivån tänker säkerställa deras kulturella identitet och uttryck. Det råder samsyn om behovet av gemensamma samråd för att hantera framtida utmaningar kring konflikter mellan samiska levnadssätt och kultur å ena sidan, och EU:s behov av naturresurser i de arktiska områdena å andra sidan. Ett annat viktigt besked är att EU i långtidsbudgeten inte tänker frysa eller väsentligt minska finansieringen av kultur med potential att uppmuntra till fler ansökningar i länet.

Kollektivtrafikbolagen har haft en hög kostnadsutveckling för drivmedel, arbetskraft och lån med en mer positiv utveckling under 2024 samtidigt som policybeslut kan innebära högre kostnader. En ökad andel distansarbete och förändrade resmönster påverkar också det kollektiva resandet och därmed intäkter från kollektivtrafiken.

Förutsättningarna för framtidens Västerbotten skapas nu

Den nuvarande programperioden inom sammanhållningspolitiken pågår fram till 2027 och nu förbereds och diskuteras hur den ska utformas efter 2027. Det finns signaler från EU som tyder på stora förändringar. Eftersom sammanhållningspolitiken är ett viktigt verktyg för regional utveckling kommer Region Västerbotten att verka för att länets intresse vägs in i den nya sammanhållningspolitiken.

Behovet av att matcha EU-finansiering med annan finansiering, däribland anslag 1:1, har ökat då europeiska regionalfonden Övre Norrland sänkt sin medfinansieringsgrad från 50 till 40 procent. Parallellt sker en utveckling där anspråken på EU-medel minskar inom vissa program. Region Västerbottens prioriteringar blir alltmer avgörande för att genomföra EU-program i Västerbotten.

Samhällsutvecklingen i länet med grön omställning och ökade behov för ett hållbart växande län påverkar behovet av insatser som bidrar till att lösa utmaningarna. Västerbottens framtid kan stärkas genom nya invånare, en i omvärlden utvecklad bild av norra Sverige i omvärlden och i synnerhet vad Västerbotten kan erbjuda. Befolkningen växer men vi måste attrahera nya invånare och få fler att bo kvar. Det finns potential för fler etableringar och ett växande näringsliv där arbete för internationalisering, etableringsfrämjande och näringslivsfrämjande är byggstenar.

Utmaningar för kompetensförsörjningen i olika branscher och sektorer i hela länet förstärks av demografiska faktorer är ingen nyhet, men effekterna märks oftare och tydligare. Ett strukturerat och sammanhållet arbete krävs för att möta med insatser för livslångt lärande och att rusta individer för arbetslivet samt ett gott arbetsgivarskap och kompetensattraktion.

Västerbotten i förändring

Det försämrade geopolitiska klimatet med ökande instabilitet och Nato-utvidgning sätter ett större fokus på de öst-västliga stråken som binder samman Finland, Sverige och Norge. Ett tydligt exempel är behovet av fördjupat samarbete mellan de nordiska länderna där Finland driver på för en fast förbindelse mellan Vasa och Umeå som kan säkra de västliga flödena. Betydelsen av de nord-sydliga stråken är fortsatt central för samhällsomvandlingen och där finns fortsatta utmaningar med finansiering av Norrbotniabanan som försenar arbetet ytterligare.

En snabb teknik- och tjänsteutveckling, särskilt digitala lösningar, innebär möjligheter och utmaningar för Västerbotten. Att arbeta strategiskt med regional innovationsledning, smart specialisering och digitalisering är centrala verktyg för att aktörer i länet i samarbete ska kunna möta framtidens utmaningar. Länets digitala infrastruktur behöver byggas ut och prestandasäkras för att digitaliseringens möjligheter ska kunna tas tillvara i hela länet.

4.2 Region Västerbotten i jämförelse

Ett sätt att beskriva regionens förutsättningar är att jämföra sig med andra eller sig själv över tid. Detta underlag fokuserar främst på jämförelse med andra för att identifiera styrkor och svagheter som kan vara värdefulla i en framtida planering.

Vilka vi jämför oss med kan variera beroende på område. I vissa fall är det riket och i andra fall ett urval av regioner eller sjukhus.

Västerbottens bruttoregionprodukt är något lägre än genomsnittet för landet, men länet har haft en mycket hög tillväxt sedan 2000. Västerbotten utmärker sig med en högre utbildningsnivå och lägre arbetslöshet än genomsnittet. Trots detta har länets hushåll en lägre mediannettoinkomst än riket. Andelen barn som lever i ekonomiskt utsatta hushåll samt andelen hushåll som någon gång fått ekonomiskt bistånd är lägre än riket.

Det samlade förtroendet för hälso- och sjukvården i Västerbotten ligger i nivå med genomsnittet för landet. Patienters intryck av vården är totalt sett bättre än riket i genomsnitt, främst för dem som varit i kontakt med sjukhus. Däremot är tillgängligheten till vård i Västerbotten sämre än för landet i genomsnitt. Detta gäller praktiskt taget alla vårdområden. Upplevelsen av tillgängligheten har också försämrats i den senaste mätningen.

De medicinska kvalitetsindikatorer som redovisades i Sveriges kommuner och regioners Hälso- och sjukvårdsrapport 2023 och som uppdaterats med senaste uppgifter, ger en positiv bild av Region Västerbotten.

Såväl indikatorer på systemnivå som för de specifika sjukdomsgrupperna hjärtsjukvård, diabetes, höftfraktur samt cancer är bättre än genomsnittet för landet eller mot de uppsatta målen enligt kvalitetsregistren.

När det gäller patientsäkerhetsfrågor är bilden inte lika positiv. För de indikatorer som redovisas i rapporten är Västerbotten i de flesta fall sämre än snittet för övriga regioner.

Regionens kostnader för hälso- och sjukvårdskonsumtion är något lägre än riksgenomsnittet enligt beräkningen av strukturjusterad kostnad, alltså när hänsyn tagits till bland annat befolkningsrelaterade faktorer. Konsumtionskostnaden är högre, exklusive strukturjustering, för all vård förutom förprimärvård och specialiserad psykiatrisk vård. Däremot är produktionskostnaden för regionens hälso- och sjukvårdsverksamhet i nivå med genomsnittet för övriga jämförbara grupper av regioner och sjukhus.

Västerbottningar konsumerar förhållandevis lite primärvård och specialiserad psykiatrisk slutenvård, men mycket specialiserad psykiatrisk öppenvård och specialiserad somatisk slutenvård. Detta skapar förutsättningar för den omställning av vården som inletts.

5 Ekonomi

5.1 Ekonomiska förutsättningar Region Västerbotten

De ekonomiska förutsättningarna för Region Västerbotten försämrades dramatiskt 2023. Riktade statsbidrag som tillfälligt stärkt ekonomin under pandemin fasades ut. Till det kom den höga inflationen som, förutom allmänt högre kostnader, ledde till kraftigt ökade pensionskostnader. Mellan 2022 och 2024 beräknas den årliga kostnaden för pensioner att ha ökat med omkring 1,2 miljarder kronor.

Det kraftigt försämrade ekonomiska läget medförde att regionen både 2023 och 2024 budgeterade negativa resultat. Att budgetera ett positivt resultat och tillfälligt dra ned på verksamhet för att hantera de tillfälligt höga pensionskostnaderna bedömdes få för långtgående negativa konsekvenser för verksamheten. Resultatet 2023 uppgick till minus 668 miljoner kronor och för 2024 beräknas resultatet försämras ytterligare.

2025 ser de ekonomiska förutsättningarna bättre ut. Inflationen är låg samtidigt som skatteunderlaget förbättras och pensionskostnaderna minskar till mer normala nivåer. Trots detta finns fortsatta utmaningar med budgetunderskott, produktivitet och låg tillgänglighet. Utmaningarna förstärks av ökade vårdbehov, kompetensbrist och stora investeringsbehov.

Regionens stora investeringsbehov kräver starka ekonomiska resultat för att kunna finansiera investeringsplanen utan att öka låneskulden. Arbetet med att anpassa verksamheten till de ekonomiska förutsättningarna behöver fortsätta. Mycket görs redan idag och det långsiktiga arbetet med att exempelvis förbättra flöden, digitalisera, energieffektivisera och minska inköpskostnader behöver fortsätta. Det kommer dock, parallellt med det pågående långsiktiga effektiviseringsarbetet, att krävas mer kortsiktiga åtgärder som ger en snabb och tydlig effekt. Denna budget för 2025 och plan för 2026–2028 bygger på att tillräckliga effekter uppnås av detta arbete.

Region Västerbottens kostnader jämfört med riket

Konsumtionskostnader
Den strukturjusterade kostnaden för länets hälso- och sjukvård uppgår till 33 444 kronor per invånare 2023. Då har hänsyn tagits till strukturella skillnaderna som ålder, geografi med mera. Västerbottens kostnad är 664 kronor lägre per invånare än rikets genomsnitt, vilket motsvarar 185 miljoner kronor räknad på länets befolkning. Västerbotten har den 11:e lägsta kostnaden av alla regioner i landet. De senaste åren har läget ändrats på ett högst påtagligt sätt. 2018 hade Västerbotten den nästa högsta strukturjusterade kostnaden för hälso- och sjukvård i landet. Den främsta anledningen till förändringen är att förutsättningarna för beräkningen av den kommunala kostnadsutjämningen har ändrats och varit gynnsamma för Västerbottens del.

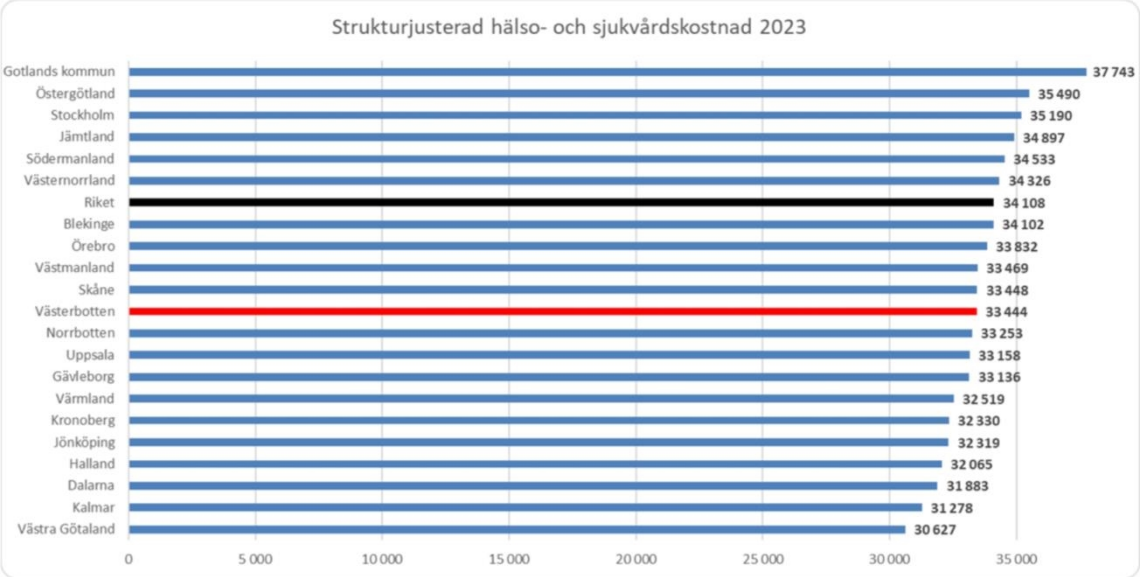

Diagrammet visar den strukturjusterade hälso- och sjukvårdskostnaden för landets regioner. Västerbottens stapel är markerat i rött och rikets snitt är markerat i svart.

Då ovanstående strukturjustering inte kan brytas ner på lägre nivåer jämförs den faktiska kostnaden för att identifiera vilka områden som har en högre eller lägre kostnad. Redovisningen ger en samlad bild på 36 268 kronor per invånare för Västerbotten. Genomsnittet för riket är 34 261 kronor, en skillnad på 2 007 kronor per invånare.

Kostnaderna för primärvård är 6 731 kronor per invånare, vilket är 391 kronor lägre än genomsnittet för riket. Västerbotten redovisar den tredje lägsta kostnaden per invånare för primärvård. Kostnaden för specialiserad somatisk vård är 21 817 kronor per invånare vilket är 1 381 kronor mer än riksgenomsnittet. Kostnaderna för specialiserad psykiatrisk vård är 3 225 kronor per invånare vilket är 172 kronor mer än riket. Kostnaderna för tandvård uppgår till 1 152 kronor per invånare vilket är 327 kronor mer än genomsnittet. Kostnaden för övrig hälso- och sjukvård, vilket bland annat innefattar ambulans- och sjuktransporter, sjukresor, hjälpmedel samt forskning och utveckling uppgår till 3 035 kronor per invånare vilket är 356 kronor mer än riket i genomsnitt. Kostnaderna för den regionala utvecklingen är inte lika enkel att jämföra på grund av att regionerna har olika uppdrag, främst för trafiken. Den genomsnittliga kostnaden (nettokostnaden) för det regionala utvecklingsuppdraget i landet är 3 728 kronor per invånare. För Region Västerbotten uppgår kostnaden till 1 715 kronor. Nettokostnaden för regional utveckling per invånare var 2023 den tredje lägsta bland rikets alla regioner.

Produktionskostnader i hälso- och sjukvård
Till skillnad från kostnader för den konsumerade vården, där kostnader för länets befolkning beskrivs oavsett vem som utför den, beskriver produktionskostnaden hela regionens hälso- och sjukvårdsuppdrag utifrån ett ekonomiskt perspektiv oavsett till vem vården ges.

Kostnaden per producerad vårdkontakt i primärvården ligger över genomsnittet för landets primärvård. Det är dock ganska stora skillnader mellan den region som har högst respektive lägst kostnad. Kostnaden för Västerbotten är 1 605 kronor per vårdkontakt.

Produktionskostnaden för den specialiserade somatiska vården beskrivs utifrån sjukhusens vårdnivåer. Norrlands universitetssjukhus har en kostnad för öppen vård på 77 908 kronor per DRG-poäng jämfört med genomsnittet för de övriga universitetssjukhusen på 78 806 kronor per DRG-poäng. För Skellefteå lasarett är motsvarande kostnad 76 099 kronor och för Lycksele lasarett 106 213 kronor att jämföra med genomsnittet för läns- och länsdelssjukhus på 73 505 kronor.

För den specialiserade somatiska slutenvården har Norrlands universitetssjukhus en kostnad per DRG-poäng på 81 864 kronor jämfört med övriga universitetssjukhus på 81 276 kronor. För Skellefteå lasarett är den genomsnittliga kostnaden per DRG-poäng 69 947 kronor, medan motsvarande kostnad för Lycksele lasarett är 81 429 kronor. Genomsnittet för landets läns- och länsdelssjukhus är 71 981 kronor.

Kostnaden för den psykiatriska öppenvården är 94 472 kronor per DRG-poäng i Västerbotten medan motsvarande uppgift för resten av riket är 80 697 kr. För psykiatriska slutenvården är motsvarande belopp 77 681 kronor för Västerbotten och 93 303 för riket.

Budgetavvikelse och prognos 2024

Efter augusti 2024 är budgetavvikelsen minus 24 miljoner kronor. Verksamhetens nettokostnader har en stor negativ budgetavvikelse på 639 miljoner kronor men detta vägs till stor del upp av överskott för skatteintäkter och generella statsbidrag samt finansnettot. Finansnettot bidrar med ett överskott mot budget på 443 miljoner kronor och skatteintäkter och generella statsbidrag bidrar med ett överskott mot budget på 172 miljoner kronor.

Den stora negativa budgetavvikelsen för verksamhetens nettokostnader förklaras av en hög nettokostnadsutvecklingen under 2023 och 2024. 2023 ökade nettokostnaderna med 16 procent och fram till och med augusti 2024 har de ökat med ytterligare 7 procent.

Verksamhetens kostnader har per augusti ökat med 6,6 procent jämfört med motsvarande period föregående år. Personalkostnaderna har ökat med 6,5 procent och har en negativ avvikelse mot budget på 425 miljoner kronor. Personalkostnaderna påverkas negativt av årets bemanningssituation, konflikt och strejk vilket inneburit kortsiktiga dyra lösningar inom hälso- och sjukvården. Kostnaderna för hyrpersonal i vården har dock vänt sista månaden och minskar med 2 procent jämfört samma period föregående år. Regionens pensionskostnader ökade med 13 procent och ger en negativ budgetavvikelse på 57 miljoner kronor. Även kostnader för exempelvis läkemedel och medicinskt material, som båda ökat med 8 procent, har bidragit till den höga kostnadsutvecklingen.

Verksamhetens intäkter är 5 procent högre än samma period 2023. Vårdintäkter och patientintäkter ökar med 14 respektive 8 procent.

Efter augusti månad är årsprognosen för 2024 en budgetavvikelse för verksamhetens nettokostnader på 754 miljoner kronor. Hälso- och sjukvårdsnämnden och regionstyrelsen gör bedömningen att de inte kommer att hålla sin budget. Skatter och generella statsbidrag beräknas ge ett budgetöverskott på 112 miljoner kronor. För finansiella poster är årsprognosen en positiv avvikelse mot budget på 380 miljoner kronor vilket främst förklaras av en positiv utveckling för regionens pensionsmedelsportfölj.

Sammantaget ger detta ett prognosticerat budgetunderskott på 263 miljoner kronor vilket tillsammans med den negativa budgeten på 437 miljoner kronor ger ett totalt prognosticerat resultat på minus 700 miljoner kronor 2024.

Skatteintäkter och statsbidrag

Region Västerbottens skatteintäkter och statsbidrag påverkas i hög grad av antalet invånare i länet. Västerbottens andel av Sveriges befolkning är 2,6 procent och i prognosen från Sveriges kommuner och regioner finns en liten befolkningsökning fram till 2026. Skattesatsen för 2025 är 11,35 kronor per skattekrona, vilket är oförändrat jämfört med 2024.

Sveriges kommuner och regioner presenterade den 22 augusti 2024 en prognos för kommande års skatteintäkter. För Region Västerbotten beräknas skatteintäkterna till 8 508 miljoner kronor för 2025. Det är en ökning med 5,7 procent eller 463 miljoner jämfört med budget 2024.

Staten ger regioner både generella och riktade statsbidrag. Generella statsbidrag används för att utjämna skillnader i intäkter och kostnader utifrån strukturella förutsättningar. I det bidraget ingår inkomstutjämning, kostnadsutjämning, regleringsavgift, strukturbidrag, införandebidrag samt läkemedelsbidrag. En utredning av utjämningssystemet har nyligen presenterats och är ute på remiss. Om utredningens förslag blir verklighet skulle Region Västerbotten gynnas ekonomiskt.

För 2025 beräknas de generella statsbidragen minska med 50 miljoner kronor till 2 849 miljoner kronor, vilket är en minskning med 1,7 procent. Det innefattar en beräknad ökning av läkemedelsbidraget med 150 miljoner kronor jämfört med 2024. En minskning har gjorts i prognosen för de generella statsbidragen för 2025 för det förväntade beslutet om att avgiftsfri tandvård för 19–23 åringar kommer slopas. Under 2024 fick regionerna två tillfälliga sektorsbidrag, de uppgick till 83,2 respektive 166,4 miljoner kronor för Region Västerbotten. Regeringen har utlovat ett sektorsbidrag för 2025 som bedöms ge Region Västerbotten cirka 55 miljoner kronor. Detta finns inräknat i prognosen för de generella statsbidragen för 2025.

Riktade statsbidrag är öronmärkta för ett visst ändamål. De är tidsbegränsade och kopplade till en motprestation samt någon form av återrapportering. Andelen riktade statsbidragen har ökat kraftigt under senaste tioårsperioden och nådde sin pik under pandemin. De största riktade statsbidragen är god och nära vård, ökad tillgänglighet, förlossningsvård och kvinnors hälsa, psykisk hälsa och suicidprevention samt jämlik och effektiv cancervård. Sedan flera år tillbaka finns delar av de riktade statsbidragen inarbetade i nämndernas permanenta budgetram. Respektive nämnd beslutar hur de riktade statsbidragen ska användas inom sin förvaltning. Beslut om överenskommelser och riktade statsbidrag brukar komma i december och januari.

5.2 Budgetförändringar

Efter att regionplanen 2024 beslutats har nya beslut tagits som inneburit förändringar av budgetramarna. Den största budgetjusteringen under 2024 var fördelning av utökat personalomkostnadspålägg utifrån Sveriges kommuner och regioners slutliga bedömning. Förändringen påverkade alla nämnder.

Verksamhetens nettoram har även ökat under 2024 med 252 miljoner kronor, dels beroende på att de båda sektorsbidragen på totalt 250 miljoner samt dels att bankkostnaderna numera bokförs och budgeteras inom nettoramarna i stället för att de tidigare låg inom finansiella kostnader.

Verksamhetens nettoram räknas upp varje år med Sveriges kommuner och regioners landstingsprisindex exklusive läkemedel. Prognosen för 2025 från augusti 2024 visar ett index på -1,4 procent vilket innebär en minskning. Det beror på att kostnaderna för pensionerna minskar mer än vad de övriga intäkterna och kostnaderna ska räknas upp med. I praktiken beräknar och budgeterar Region Västerbotten pensionskostnaderna separat enligt prognos från KPA. Landstingsprisindex exklusive läkemedel och exklusive

pensionseffekten för 2025 är 3,2 procent vilket verksamhetens nettoram räknas upp med och det motsvarar 273 miljoner kronor. Budgeten för varje nämnd/styrelse har i sin tur räknats upp med 3,2 procent.

Sveriges kommuner och regioner beräknar ett personalomkostnadspålägg som innefattar arbetsgivaravgifter samt den kollektivavtalade avtalspensionen. För 2025 är den preliminära bedömningen en minskning av pensionsdelen med 10,8 procent jämfört med 2024. Mellan åren 2022–2024 ökade pensionsdelen med 11,99 procent, vilket främst berodde på hög inflation, men i och med att inflationen nu gått ned minskar också pensionskostnaderna och pensionsdelen i personalomkostnadspålägget. En omfördelning av budget görs internt mellan nämnderna för denna ändring på samma sätt som verksamheten tidigare fått täckning när påslaget ökat. För verksamheten innebär detta i praktiken ingen påverkan på budgetförutsättningarna då minskningen av budgeten motsvarar den minskade kostnaden som verksamheten får för lägre personalomkostnadspålägg.

För 2025 görs budgetreduceringar med totalt 460 miljoner kronor. Det beror främst på minskade pensionskostnader. Dessutom minskas budgeten för beställare tandvård med 21 miljoner kronor, då den kostnadsfria tandvården förväntas ändras från 23 till 19 år.

Ökningen av skatteintäkter och generella statsbidrag tillsammans med kraftigt minskade pensionskostnader ger ett utrymme för budgettillskott på 309 miljoner kronor. Detta ska i huvudsak gå till att täcka idag ofinansierade poster. Till ökade avskrivningskostnader fördelas även 36 miljoner kronor.

Sedan tidigare finns beslut om omfördelningar mellan hälso- och sjukvårdsnämnden och regionstyrelsen som realiseras i budgeten för 2025.

Resultatbudget

Resultatbudgeten är en sammanställning av förväntade intäkter och kostnader och vad det ger för resultat för perioden 2025–2028. Den utgår till stor del från Sveriges kommuner och regioners prognos över hur skatter och generella bidrag utvecklas, landstingsprisindex exklusive läkemedel samt prognos av pensionskostnader från regionens pensionsförvaltare.

Verksamhetens nettoram ökar med 157 miljoner kronor från 10 801 miljoner kronor i budget 2024 till 10 958 miljoner kronor 2025. Det motsvarar en ökning på 1,5 procent.

Skatteintäkter och generella statsbidrag för 2025 beräknas tillsammans öka med 413 miljoner kronor till 11 357 miljoner kronor. Det motsvarar en ökning med 3,8 procent och beror på att skatteintäkterna ökar med 463 miljoner kronor medan de generella statsbidragen minskar. Underlaget kommer från Sveriges kommuner och regioners prognos i augusti 2024 samt den utökning av generella statsbidrag som regeringen presenterade i budgetpropositionen.

Verksamhetens nettoram tillsammans med skatteintäkter och generella statsbidrag utgör verksamhetens resultat och uppgår för 2025 till 399 miljoner kronor. Verksamhetens resultat har stärkts jämfört med tidigare år, vilket främst kan förklaras av lägre pensionskostnader i kombination med en bra utveckling av skatteintäkter och generella statsbidrag.

De finansiella kostnaderna består av räntekostnader men mest en finansiell del av pensionskostnaderna. Även denna del av pensionskostnaderna har minskat markant och prognosen är att de ska minska med 58 procent eller 405 miljoner kronor. De finansiella intäkterna består av avkastning för regionens pensionsmedelsportfölj. Totalt ger detta ett finansnetto på minus 181 miljoner kronor för 2025.

Budgeterat resultat inklusive finansnetto är 218 miljoner kronor för 2025.

Resultatbudget	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Verksamhetens nettoram	***-10 801***	***-10 958***	***-11 213***	***-11 619***	***-11 980***
budgeterad nettokostnadsutveckling	*-1,4%*	*1,5%*	*2,3%*	*3,6%*	*3,1%*
Skatteintäkter	8 045	8 508	8 893	9 279	9 671
Generella statsbidrag	2 899	2 849	2 820	2 865	2 909
Summa skatter och statsbidrag	10 944	11 357	11 713	12 144	12 580
- utveckling skatter & statsbidrag	*5,6%*	*3,8%*	*3,1%*	*3,7%*	*3,6%*
Verksamhetens resultat	***143***	***399***	***500***	***525***	***600***
Procent av skatter & statsbidrag	*1,3%*	*3,5%*	*4,3%*	*4,3%*	*4,8%*
Finansiella kostnader	*-750*	*-351*	*-152*	*-293*	*-308*
Finansiella intäkter	*170*	*170*	*180*	*190*	*200*
Summa finansnetto	**-580**	**-181**	**28**	**-103**	**-108**
Resultat inklusive finansnetto	***-437***	***218***	***528***	***422***	***492***
Procent av skatter & statsbidrag	*-4,0%*	*1,9%*	*4,5%*	*3,5%*	*3,9%*

Tabell: Resultatbudget och plan för åren 2024–2028

Balanskravsresultat och god ekonomisk hushållning

Balanskravsresultatet är lagstadgat och innebär att verksamheten ska bedrivas så att intäkterna överstiger kostnaderna. Beräkningen av balanskravsresultatet utgår från årets resultat, justeras med realisationsvinster och realisationsförluster vid försäljning av anläggningstillgångar, orealiserade vinster och förluster i värdepapper samt reservering och användning av resultatreserv. Om balanskravsresultatet är negativt ska det återställas under de närmast följande tre åren. Regionfullmäktige får besluta att ett negativt balanskravsresultat inte ska återställas om det finns synnerliga skäl.

2023 åberopade Region Västerbotten synnerliga skäl för att inte återställa den del av det negativa balanskravsresultatet som kunde knytas till den höga inflationens påverkan på pensionskostnaderna. Balanskravsresultatet var minus 753 miljoner kronor och inflationen beräknades ha ökat pensionskostnaderna med 514 miljoner kronor. Resterande del av balanskravsresultatet på 239 miljoner kronor planeras att återställas på tre år. Detta innebär att regionfullmäktige senast i budgeten 2026 ska fatta beslut om reglering av den återstående delen av det negativa balanskravsresultatet från 2023.

För 2024 påverkar inflationen pensionskostnaderna i ännu högre grad och prognosen per augusti är ett negativt balanskravsresultat på 1 210 miljoner kronor. Planen för att återställa det negativa balanskravsresultatet från 2024 inom tre år förutsätter att regionfullmäktige även för 2024 åberopar synnerliga skäl för att inte återställa hela det negativa balanskravsresultatet. Den del av det negativa balanskravsresultatet som förklaras av den höga inflationens påverkan på pensionskostnaderna bedöms per augusti uppgå till 812 miljoner kronor för 2024. Vid användande av samma princip som 2023 återstår ett beräknat balanskravsresultat på minus 398 miljoner kronor att återställa till 2027. För 2023 och 2024 innebär detta sammantaget ett prognostiserat negativt balanskrav på 637 miljoner kronor som ska återställas med motsvarande positiva balanskravsresultat de kommande tre åren.

Enligt Kommunallagen ska kommuner och regioner ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Det handlar om att säkerställa en effektiv och ändamålsenlig verksamhet samt en god hushållning av regionens medel på både kort och lång sikt. Regionens bedömning, med utgångspunkt i god ekonomisk hushållning, är att det inte är möjligt att återställa hela det negativa balanskravsresultatet från 2023 och 2024 inom tre år och samtidigt upprätthålla en ändamålsenlig verksamhet. Att inte återställa hela det negativa balanskravsresultatet bedöms, i detta ekonomiskt utmanande läge, ge bäst förutsättningar att uppnå god ekonomisk hushållning på sikt. De negativa konsekvenserna av tillfälligt stora neddragningar i verksamheten bedöms alltså bli större än de kortsiktiga ekonomiska vinsterna med att återställa hela det negativa balanskravsresultatet. Regionens

strategi är att ha ett långsiktigt förhållningssätt till god ekonomisk hushållning, där ett kontinuerligt arbete mot uppsatta mål ska ge långsiktigt hållbara effekter för både verksamhet och ekonomi.

Prognos för återställande av negativa balanskravsresultat	Utfall 2023	Prognos 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Ingående balans: ackumulerade ej återställda negativa resultat	**0**	**-239**	**-637**	**-589**	**-241**
Årets balanskravsresultat enligt balanskravsutredningen	-753	-1210	48	348	241
+ Synnerliga skäl att inte återställa	514	812	0	0	0
Utgående balans: ackumulerade ej återställda negativa resultat	**-239**	**-637**	**-589**	**-241**	**0**
Varav från 2023, återställs senast 2026	-239	-239	-191	0	0
Varav från 2024, återställs senast 2027	0	-398	-398	-241	0

Tabell: Prognos för återställande av negativa balanskravsresultat. 2024 års beräkning avser prognos efter augusti 2024.

Investeringar och avskrivningar

Region Västerbottens investeringsbehov är stora och det har varit nödvändigt att prioritera för att rymma investeringar inom de ekonomiska ramarna. Investeringsbehovet drivs av ökad digitalisering och medicinteknisk utveckling, men framför allt av om- och nybyggnationer i fastigheter. Merparten av regionens lokaler byggdes på 50-, 60- och 70-talet och är i stort behov av renovering och anpassning för att möta kraven från framtidens hälso- och sjukvård. Långsiktiga prognoser visar på fortsatt stort behov av investeringar i minst tio år framåt. Investeringsramen för 2025 är 893 miljoner kronor och för hela planperioden 2025–2028 planeras investeringsutgifterna uppgå till totalt 3 744 miljoner kronor.

Då planerade investeringar löpande ses över utifrån verksamhetens behov och regionens förutsättningar kan det under planperioden bli nödvändigt att revidera investeringsplan och investeringsbudget. Ett planerat projekt som exempelvis kan komma att påverka investeringsplanen är NUS-Norra där pågående arbete indikerar en högre investeringsutgift än vad som är upptaget i nuvarande plan.

Med högre investeringsnivåer ökar kostnaden för avskrivningar. Avskrivning är ett begrepp inom redovisningen som innebär att anskaffningsutgiften för en tillgång kostnadsförs över det antal år som motsvarar den ekonomiska livslängden. Detta görs för att kostnaden för en investering ska belasta resultatet under hela tillgångens livslängd och inte enbart det år inköpet genomförs. Region Västerbottens avskrivningskostnader kommer, i takt med att pågående och planerade investeringar färdigställs, att öka. För 2025 är budgeten för avskrivningskostnader till 616 miljoner kronor.

	Bokslut 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Investeringsram	938	930	893	920	951	980
Avskrivningar	596	580	616	624	631	600

Ekonomiska ramar per nämnd

Nämndernas ramar har inför planeringsperioden räknats upp med landstingsprisindex exklusive läkemedel som presenterades av Sveriges kommuner och regioner i augusti 2024. Utgångspunkten har varit föregående års ram med beslutade budgetförändringar.

Ekonomiska ramar per nämnd och styrelse 2025-2028	Budget 2024	Budget förändring 2024	Budget reducering 2025	Budget tillskott 2025	Omför delning 2025	Löne- och prisindex och personal omkostnads pålägg	Budget 2025	*Plan 2026*	*Plan 2027*	*Plan 2028*
Regionfullmäktige	**17**	**0,2**	**0,0**	**0,1**	**0,0**	**-0,5**	**16,3**	**17**	**17**	**18**
- varav beredningar	*8*	*0,1*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*-0,2*	*7,8*	*8*	*8*	*9*
Regionstyrelse	**3 770**	**-3,3**	**-449,7**	**128,7**	**7,9**	**489,3**	**3 943,2**	**3 988**	**4 169**	**4 300**
- varav beställare primärvård	*1 443*	*11,5*	*0,0*	*32,9*	*0,0*	*-20,5*	*1 466,5*	*1 510*	*1 557*	*1 606*
- varav beställare tandvård	*168*	*2,6*	*-21,3*	*1,4*	*0,0*	*-2,0*	*148,7*	*153*	*158*	*163*
- varav avskrivningar	*580*	*0,0*	*0,0*	*36,0*	*0,0*	*0,0*	*616,0*	*624*	*631*	*600*
- varav pensionskostnader och personalskuld	*1 523*	*0,0*	*-348,4*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*1 174,5*	*1 099*	*1 160*	*1 210*
Hälso- och sjukvårdsnämnd	**6 307**	**253,0**	**-10,0**	**214,4**	**-7,9**	**-222,6**	**6 534,0**	**6 730**	**6 939**	**7 154**
Regional utvecklingsnämnd	**426**	**0,9**	**0,0**	**1,4**	**0,0**	**9,3**	**437,5**	**451**	**465**	**479**
- varav kollektivtrafik	*261*	*0,0*	*0,0*	*1,4*	*0,0*	*8,1*	*270,5*	*279*	*287*	*296*
Folkhögskolestyrelse	**14**	**0,6**	**0,0**	**0,2**	**0,0**	**-2,1**	**12,2**	**13**	**13**	**13**
Patientnämnd	**7**	**0,1**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**-0,2**	**6,5**	**7**	**7**	**7**
Revision	**9**	**0,1**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**-0,3**	**8,7**	**9**	**9**	**9**
Krisledningsnämnd	**0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0**	**0**	**0**
Summa verksamhetens nettokostnad	**10 549**	**251,6**	**-459,7**	**344,7**	**0,0**	**273,0**	**10 958,4**	**11 213**	**11 619**	**11 980**

Tabell: *Ekonomiska ramar per nämnd/styrelse år 2024 - 2028*

Ram för regionfullmäktige

Regionfullmäktiges budgetram för 2025 blir 16,3 miljoner kronor. Budgeten är ökad för indexuppräkning och reducerad för minskat personalomkostnadspålägg.

Ram för regionstyrelsen

Regionfullmäktige beslutar att anvisa till regionstyrelsen i budgeten 2025 totalt 3 943,2 miljoner kronor. Budgeten är uppräknad med index samt minskad för personalomkostnadspålägg.

Regionstyrelsen får ett budgettillskott på 128,7 miljoner kronor som bland annat finansierar kostnader för införandet av vårdinformationsstödet Cosmic och sjukresor. Avskrivningsbudgeten för 2025 är 616 miljoner kronor, vilket innebär en ökning med 36 miljoner kronor mot 2024. Budgeten för externa pensionskostnaderna följer prognoserad kostnad, vilket innebär en minskning med 348,4 miljoner kronor till 1 174,5 miljoner kronor.

Primärvårdens beställare får en budget på 1 466,5 miljoner kronor. Ramen fördelas i enlighet med ersättningsmodellen för hälsoval. Inför 2024 flyttades budgeten för tilläggsuppdragen till Hälso- och sjukvårdsnämnden.

Tandvårdens beställare får en budget på 148,7 miljoner kronor. Ramen minskas med 21 miljoner kronor då det förväntas att den kostnadsfria tandvården ändras från 23 till 19 år. Tandvårdsramen fördelas i enlighet med ersättningsmodell för hälsoval.

Ram för hälso- och sjukvårdsnämnden

Regionfullmäktige beslutar att ställa till förfogande totalt 6 534,0 miljoner kronor till hälso- och sjukvårdsnämnden. Budgeten för 2025 är uppräknad med index samt minskad för personalomkostnadspålägg. Budgetreducering är gjord med 10 miljoner kronor för höjda avgifter.

Budgettillskott ges till nämnden med 214,4 miljoner kronor. Det ska främst gå till tidigare ofinansierade kostnader som ökade lönekostnader, nationell högspecialiserad vård, medicinskt material och medicinsk utveckling. Tillskott ges till tandvården för utbyggnad av konceptet Hälsa tillsammans samt temporärt tillskott för 2025 för att behandla de patienter mellan 19-23 år som redan påbörjat en behandling men som inte längre kommer få kostnadsfri tandvård.

Ram för regionala utvecklingsnämnden

Regionfullmäktige beslutar att anvisa regional utvecklingsnämnden 437,5 miljoner kronor. Budgeten för 2025 är uppräknad med index samt minskad med personalomkostnadspålägg. Nämnden får ett budgettillskott för fortsatt stöd till Norrbotniabanan AB.

Ramar för folkhögskolestyrelsen, patientnämnden samt revisionen

Regionfullmäktige beslutar att anvisa folkhögskolestyrelsen 12,2 miljoner kronor, patientnämnden 6,5 miljoner kronor och revision 8,7 miljoner kronor. Budgeten är uppräknad med index och reducerad för personalomkostnadspålägget.

Regionfullmäktiges presidium har hanterat ärendet kring revisionens budget i särskild ordning.

5.3 Balansbudget

Balansbudgeten visar regionens förväntade tillgångar, eget kapital, avsättningar och skulder för respektive år under planeringsperioden. Balansbudgeten är baserad på regionens budget för investeringar, avskrivningar och driftresultat samt prognos över pensionsskuldens förändring.

Balansbudget	Bokslut 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Tillgångar						
Anläggningstillgångar	7 673	7 672	8 022	8 299	8 595	8 916
Omsättningstillgångar	7 339	8 079	8 288	8 426	9 614	9 144
SUMMA TILLGÅNGAR	**15 012**	**15 751**	**16 310**	**16 832**	**17 400**	**18 060**
Eget kapital						
- ingående eget kapital	3 499	2 831	2 394	2 612	3 140	3 562
- periodens resultat	-668	-437	218	528	422	492
Summa eget kapital	**2 831**	**2 394**	**2 612**	**3 140**	**3 562**	**4 054**
Avsättningar						
Avsättningar för pensioner	6 887	8 063	8 404	8 398	8 544	8 712
Summa avsättningar	**6 887**	**8 063**	**8 404**	**8 398**	**8 544**	**8 712**
Skulder						
Långfristiga skulder	2 668	2 668	2 668	2 668	2 668	2 668
Kortfristiga skulder	2 625	2 625	2 625	2 625	2 625	2 625
Summa skulder	**5 294**	**5 294**	**5 294**	**5 294**	**5 294**	**5 294**
SUMMA EGET KAPITAL AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	**15 012**	**15 751**	**16 310**	**16 832**	**17 400**	**18 060**

Soliditet

Soliditet är ett mått som beskriver regionens långsiktiga betalningsförmåga och visar hur stor del av regionens tillgångar som finansierats med eget kapital. Det egna kapitalet var 2 831 miljoner kronor i början av 2024 och tillgångarna uppgick till 15 012 miljoner kronor. Detta ger en soliditet på 19 procent. Det budgeterade negativa resultatet 2024 innebär att soliditeten minskar till 15 procent. Från och med 2025 ökar soliditeten igen till 16 procent för att i slutet på planperioden uppgå till drygt 22 procent.

Region Västerbotten redovisar pensioner enligt den så kallade blandmodellen enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning. Det betyder att pensioner som intjänats före 1998 klassificeras som ansvarsförbindelse och inte redovisas i balansräkningen. Soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen var i början av 2024 negativ med 13 procent. Utifrån budget och plan beräknas soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen försämras 2024 för att sedan stärkas till 13 procent 2025 och i slutet på planperioden vara omkring 0 procent.

5.4 Kassaflödesanalys

Förändringen av regionens likvida medel beror på hur regionens kassaflöde, det vill säga in- och utbetalningar, skiljer sig åt. Kassaflödet påverkas till exempel negativt av utbetalningar för investeringar, medan positiva resultat i verksamheten samt extern lånefinansiering påverkar positivt.

Kassaflödesanalys	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
LÖPANDE VERKSAMHET						
Årets resultat	-668	-437	218	528	422	492
Justering för ej likvidpåverkande poster	1 327	1 756	957	618	777	768
Medel från löpande verksamhet före förändring av rörelsekapital	***659***	***1319***	***1175***	***1146***	***1199***	***1260***
Förändring kortfristiga fordringar	-63	0	0	0	0	0
Förändring förråd	-6	0	0	0	0	0
Förändring korta skulder	144	0	0	0	0	0
Kassaflöde löpande verksamhet	***734***	***1319***	***1175***	***1146***	***1199***	***1260***
INVESTERINGSVERKSAMHET						
Investeringar	-942	-930	-893	-920	-951	-980
Försäljning av anläggningstillgångar	0	0	0	0	0	0
Förändring kortfristiga placeringar	-320	-170	-170	-180	-190	-200
Kassaflöde investeringsverksamhet	**-1261**	**-1100**	**-1063**	**-1100**	**-1141**	**-1180**
FINANSIERINGSVERKSAMHET						
Förändring långfristiga skulder	444	0	0	0	0	0
Kassaflöde finansieringsverksamhet	**444**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
ÅRETS KASSAFLÖDE	**-83**	**219**	**112**	**46**	**58**	**80**
Likvida medel vid årets början	213	130	349	461	507	565
Likvida medel vid årets slut	*130*	*349*	*461*	*507*	*565*	*645*

Likviditet

Likviditeten anger betalningsberedskapen på kort sikt. I början av 2024 uppgick likvida medel till 130 miljoner kronor och låneskulden till 2 220 miljoner kronor. Region Västerbottens målsättning är att låneskulden över tid ska minska. Nyupplåning tillåts för att hantera likviditetsbehov på kort sikt, exempelvis för att finansiera tillfälligt höga investeringsutgifter. Med budgeterat resultat förbättras likviditeten över planperioden och planerade utgifter för investeringar kan finansieras utan extern upplåning.

Låneram 2025

Region Västerbottens totala låneram för 2025 är 4 000 miljoner kronor. Detta innebär att Region Västerbotten kan omsätta lån och ta nya lån inom den totala högsta låneramen av 4 000 miljoner kronor 2025.

6 Bilagor

6.1 Bilaga 1: Så styrs Region Västerbotten

Region Västerbotten är en politiskt styrd organisation. Det innebär att de förtroendevalda beslutar om regionens övergripande mål, fördelar resurser, gör prioriteringar och följer resultaten i förhållande till uppsatta mål och vidtar åtgärder om målen inte nås.

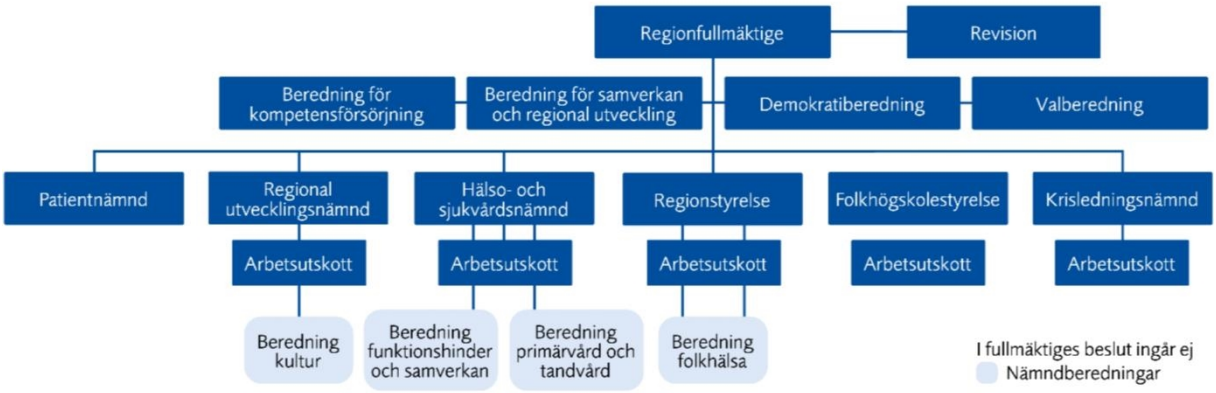

Regionfullmäktige

Region Västerbotten styrs av regionfullmäktige, som väljs av västerbottningarna via allmänna val. Regionfullmäktige fattar beslut i övergripande frågor, exempelvis regionens mål, budget och skattesats.

Beredningar under fullmäktige

2023 inrättades tre nya beredningar under regionfullmäktige. Beredningarna ska arbeta länsövergripande med sina uppdrag.

• Beredningen för kompetensförsörjning ska beskriva och föreslå långsiktiga åtgärder för kompetensförsörjningen, både för den egna organisationen och för länet.

• Beredningen för samverkan och regional utveckling ska arbeta länsövergripande med att fånga relevanta primärkommunala perspektiv inom området för regional utveckling.

• Demokratiberedningen ska föra årliga medborgardialoger med teman som beslutats i fullmäktige.

Revisionen

Revisorerna är regionfullmäktiges, och därmed även invånarnas, demokratiska kontrollinstrument som granskar verksamheten. Revisorerna kontrollerar bland annat om fullmäktiges mål uppfyllts och om skattepengarna använts på ett lämpligt sätt. Till sin hjälp har de dels tjänstepersoner på Region Västerbottens revisionskontor, dels konsulter från upphandlade revisionsbyråer.

Regionstyrelsen

Regionstyrelsen är regionens ledande politiska förvaltningsorgan som ansvarar för att leda och samordna förvaltningen. Regionstyrelsen har ett strategiskt ansvar för att säkerställa en effektiv och ändamålsenlig regionkommun. Den ska ha uppsikt över övriga nämnder men även över den del av verksamheten som bedrivs i andra former, som bolag, stiftelser, kommunalförbund och gemensamma nämnder.

Regionstyrelsen är bland annat beställare av regionens primärvård, som omfattas av vårdvalssystemet, samt av tandvård. Styrelsen ansvarar även för att följa upp den verksamhet som utförs av privata vårdgivare. Styrelsen har utöver detta ett ansvar för folkhälsa ur ett invånarperspektiv. Ett arbetsutskott till regionstyrelsen har inrättats.

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarar för den verksamhet som bedrivs inom sjukhusvård, primärvård i egen regi, tandvård i egen regi samt funktionshinder och habilitering. Nämnden har därmed det yttersta vårdgivaransvaret. Nämnden ska också följa och driva utveckling av forskning, innovation och utbildning inom området. Utöver detta ansvarar nämnden för att hälso- och sjukvården tas tillvara som en regional tillväxtfaktor. Den ansvarar även för arbetet med nationella minoritetsgrupper.

Delat ansvar för primärvård

Inom primärvården och tandvården tillämpas lagen om vårdvalssystem som gör det möjligt för invånarna att välja hälsocentral. Regionstyrelsen har ansvar för att utforma och följa upp beställningen av Hälsoval primärvård. Hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarar för att genomföra beställningen inom nämndens primärvård. Styrelsens beställning gäller även för de privata hälsocentralerna i länet.

Regionala utvecklingsnämnden

Regionala utvecklingsnämnden ansvarar för att leda, driva, utveckla och samordna det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet i länet. I regionala utvecklingsnämndens uppdrag finns även ett ansvar för regional kulturverksamhet samt regional kollektivtrafik. En viktig uppgift är att besluta om hur vissa statliga medel för regional utveckling ska användas. Nämnden ansvarar för att det finns strukturer för samverkan kring regionala utvecklingsfrågor mellan nämnden och länets kommuner.

Patientnämnden

Patientnämndens uppdrag är att stödja och hjälpa enskilda patienter att få klagomål besvarade från vårdgivarna samt bidra till kvalitetsutveckling och hög patientsäkerhet i hälso- och sjukvården. Patientnämnden ska också rekrytera, utbilda och handleda stödpersoner till personer som vårdas med tvång enligt lagstiftning om psykiatrisk tvångsvård, rättspsykiatrisk vård och smittskyddslagen.

Folkhögskolestyrelsen

Folkhögskolestyrelsen är det politiska organ som styr verksamheten vid Storumans och Vindelns folkhögskolor där Region Västerbotten är huvudman.

Krisledningsnämnden

Inför 2023 inrättade Region Västerbotten en krisledningsnämnd som ska aktiveras under extraordinära händelser i fredstid. Ordföranden i krisledningsnämnden bedömer när en extraordinär händelse innebär att nämnden aktiveras.

Gemensamma nämnder, samordningsförbund och kommunalförbund

Tillsammans med Skellefteå kommun finns en gemensam nämnd som svarar för måltidsproduktionen på Skellefteå lasarett (måltidsnämnden). Region Västerbotten är även medlem i kommunalförbunden Svenskt Ambulansflyg, Svensk luftambulans, Norrlands nätverk för musikteater och dans, Norra sjukvårdsregionförbundet samt Kommunalförbundet avancerad strålbehandling. Region Västerbotten är också medlem i samordningsförbunden Umeåregionen, Skellefteå-Norsjö samt Lycksele-Malå.

Hel- och samägda företag

Regionen har valt att bedriva viss verksamhet i annan form; aktiebolag, både som ensam ägare och tillsammans med andra samt kommunalförbund. Kommunallagen ställer krav på inflytande och kontroll över all kommunal verksamhet, även den som ägs och bedrivs i annan form. Kommunallagen anger också att budgeten ska innehålla en redogörelse för ekonomin under budgetåret i de kommunala koncernföretagen. Regionen följer löpande upp verksamheten, bland annat i delårs- och årsredovisningar. För de regionala bolagen genomförs även regelbundna dialoger med bolagsledningarna samt årliga uppsiktsärenden där regionen också analyserar om bolagen har verkat inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Av koncernföretagen är det endast Länstrafiken som ingår i de sammanställda räkenskaperna i regionens årsredovisning. Länstrafiken budgeterar ett nollresultat 2025.

Region Västerbottens hel- och samägda företag	Ägarandel
Länstrafiken	100,0%
Västerbottensteatern	60,0%
Norrlandsoperan AB	60,0%
AC-net Internservice AB	51,0%
AC-net Externservice AB	51,0%
Skogs- och samemuseet i Lycksele AB	49,0%
Västerbottens Museum	40,0%
Skellefteå Museum	40,0%
Science Park i Umeå AB	40,0%
Bussgods (Dotterbolag Länstrafiken)	33,3%
Norrbotniabanan AB	28,6%
Norrtåg AB	25,0%
Almi Företagspartner Nord AB	24,5%
Umeå Biotech Incubator	16,1%
Uminova Innovation AB	16,1%
AB Transitio	5,0%
Samtrafiken AB (dotterbolag Länstrafiken)	1,8%
Inera AB	0,2%

6.2 Bilaga 2: Tjänstepersonorganisationen

Tjänstepersonerna har till uppgift att verkställa det som politikerna beslutat. Region Västerbotten har fem förvaltningar, en för varje styrelse eller nämnd. Förvaltningarna leds av en förvaltningschef. En sådan lösning ger bättre möjligheter att ha en tydlig delegationsordning där ansvar kan utkrävas på rätt nivå.

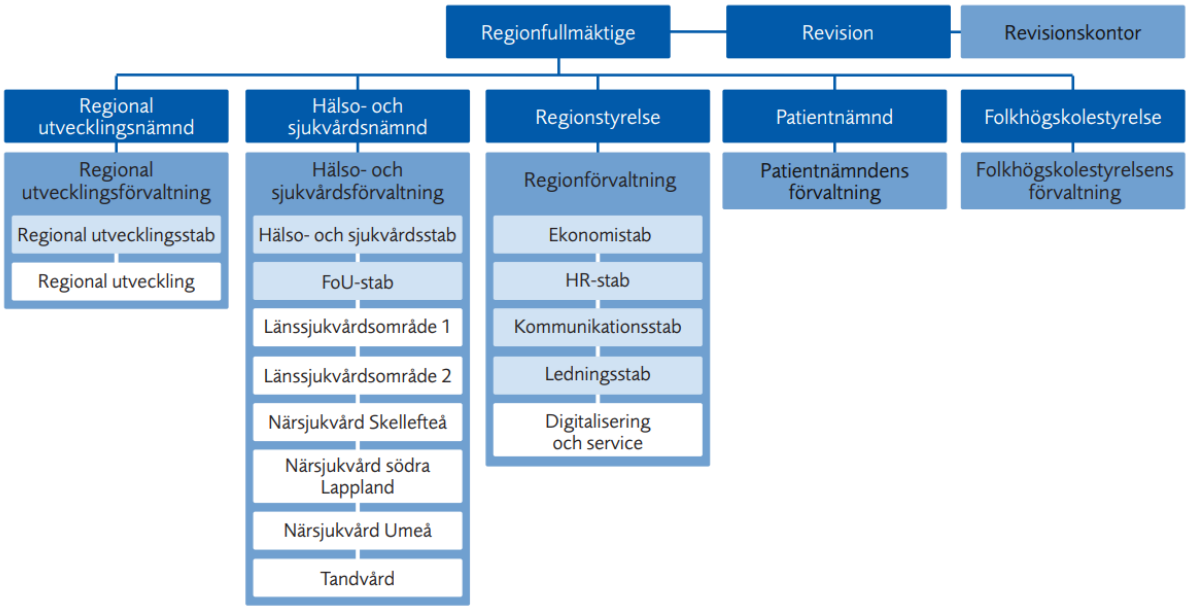

Regiondirektör

Regiondirektören är regionens högsta ansvariga tjänsteperson och chef över förvaltningscheferna. Regiondirektörens uppgift är att företräda regionen och biträda regionstyrelsen i ledning, tillsyn och samordning av regioners verksamheter och arbeta för att de beslut som fattas av politikerna verkställs.

Regiondirektören har ett övergripande ansvar för strategiska frågor på tjänstepersonsnivå. I det ingår att leda, samordna och klargöra principerna för styrning, ledning, uppföljning, utvärdering och kontroll. Det består också av att utveckla och säkerställa en väl fungerande och effektiv arbetsorganisation med invånarna i fokus samt att bidra till utveckling av Region Västerbotten som organisation och Västerbotten som plats.

Förvaltningschef

Förvaltningschefen är nämndens ledande tjänsteperson. Hen har verksamhets- och resultatansvar och ska bereda, verkställa och följa upp hela nämndens verksamhet. Förvaltningschefen ska tydliggöra mål och ansvar i organisationen. I ansvaret ingår också att integrera verksamheten i den övriga regionkoncernen för att skapa synergieffekter eller mervärden

Centrala ledningsgruppen

Ledningsgruppen leds av regiondirektören, som också utser dem som ska ingå i gruppen. Ledningsgruppen är regiondirektörens resurs för övergripande ledning av regionens totala verksamhet. Gruppen har ett gemensamt ansvar att företräda regionen och arbeta för att verksamheten utvecklas i enlighet med regionfullmäktiges mål och inriktning. Uppgiften är att utveckla och säkerställa en väl fungerande och effektiv arbetsorganisation samt att bidra till utveckling av Region Västerbotten.

Styrning

Regionfullmäktige fastställer en regionplan med vision och sju regionmål för mandatperioden. Fullmäktige kan också ge uppdrag till styrelser, nämnder och fullmäktigeberedningar. Uppdragen omfattar specifika och avgränsade aktiviteter eller insatser som antingen är tidsatta eller ska genomföras under mandatperioden.

Regionfullmäktige beslutar om ekonomiska anslagsramar för varje styrelse och nämnd. Nämnden ansvarar för att verksamheten bedrivs med anvisade medel och att de används så effektivt som möjligt.

Utifrån regionplanen konkretiserar nämnder sitt uppdrag i nämndplanerna. Nämnderna utgår från fullmäktiges mål och bryter ned vad de behöver styra på och följa upp för att nå målen. Nämnderna har även möjlighet att ge uppdrag till förvaltningarna.

Målen förverkligas av verksamheten. I verksamheten omsätts politiska beslut i handling och där avgörs hur verksamheten ska organiseras och bedrivas för att nå målen.

Uppföljning

Uppföljning av de mål som fullmäktige har riktat till respektive nämnd sker i samband med delårsrapporter och i årsredovisningen. Vid uppföljningen i årsredovisningen gör nämnden en bedömning av om de delmål som nämnden antagit har uppfyllts, delvis uppfyllts eller inte uppfyllts. I delårsrapporten görs i stället en prognos för utfallet vid årets slut. Bedömningen är en helhetsbedömning med utgångspunkt i de delmål eller indikatorer som nämnden har beslutat om för respektive mål. När individbaserade mätetal följs upp ska könsuppdelad statistik redovisas. Vid uppföljningen analyserar nämnden resultatet för att förstå utvecklingen och fattar vid behov beslut om åtgärder.

Andra styrande dokument

Utöver regionplanen finns andra styrande dokument beslutade av fullmäktige och olika nämnder.

Fullmäktiges beslutade policys beskriver vårt gemensamma förhållningssätt och omfattar Region Västerbottens samtliga ansvarsområden. En policy omfattar fullmäktige, samtliga nämnder och alla hel- eller majoritetsägda företag och stiftelser.

Strategier är generella aktiviteter och åtgärder på längre sikt som beskriver hur arbetet ska bedrivas för att nå uppsatta mål eller tillstånd. Det finns strategier för huvuduppdragen och strategier som ska stödja huvuduppdragen.

Intern kontroll

En god intern kontroll förebygger, upptäcker och åtgärdar fel och brister som hindrar att organisationen kan nå sina mål på ett säkert och effektivt sätt. Intern kontroll bygger också in medvetenhet om behovet av att värna och vårda en stabil, öppen och rättssäker process. Intern kontroll handlar om att på en rimlig nivå säkerställa:

- att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt
- att information om verksamheten och den finansiella rapporteringen är tillförlitlig
- att lagar, regler och regionfullmäktiges policy, mål och riktlinjer följs.

Enligt kommunallagen är det respektive nämnd som har ansvar för att det finns en fungerande intern kontroll för sin verksamhet. Nämnden antar därför årligen en tillsynsplan för intern kontroll som bygger på en riskanalys. För prioriterade risker genomförs åtgärder eller kontrolltester för att säkerställa att det underliggande kontrollsystemet fungerar som det ska.

Nämnden ska löpande följa upp tillsynsplanens kontrollaktiviteter och i samband med årsrapporten görs även en utvärdering och bedömning om nämndens samlade interna kontroll.